

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ

2012 – 2014

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Aleš Kuchynka

**Rozvojový program pro rodiče v oblasti práce s
mimořádně nadanými dětmi v rámci domácího
vzdělávání dětí**

Praha 2014

Vedoucí diplomové práce:
PhDr. Eduard Entler, CSc.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER COMBINED (PART TIME)

2012 - 2014

DIPLOMA THESIS

Bc. Aleš Kuchynka

**Developing program for parents in work with extremely
gifted children in the home education of children.**

Prague 2014

The diploma Thesis Work Supervisor:
PhDr. Eduard Entler, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 28. 5. 2014

Jméno autora: Aleš Kuchynka

Poděkování

Chtěl bych poděkovat vedoucímu práce za podnětné rady a připomínky k práci. Děkuji také rodině, za jejich trpělivost a podporu v čase, který jsem věnoval studiu a tvorbě diplomové práce.

Anotace

Diplomová práce se zabývá pohledem metodika v oboru vzdělávání na problematiku současného vzdělávání oblasti práce s nadanými dětmi. Rozebírá cíle, obsah, formy, metody vzdělávání v souvislosti s rozvojem rodičů nadaných dětí, které své děti vzdělávají v rámci domácího vzdělávání. Teoretické poznatky jsou využity v praktické aplikaci SWOT analýzy mezi rodiči dětí, kteří vzdělávají své děti doma v rámci domácího vzdělávání. Na závěr je detailně popsána příprava, implementace a realizace vzdělávacího programu s využitím sítě lektorů, která se v rámci budování programu vytvoří.

Klíčové pojmy

Cíle vzdělávání, domácí vzdělávání, formy vzdělávání, identifikace potřeb vzdělávání, interní lektorská síť, metody vzdělávání, nadané děti, plán vzdělávání, proces vzdělávání, systém vzdělávání.

Annotation

Diploma thesis discusses the perspective of methodology in the field of education on issues of contemporary education in working with gifted children. It analyzes the objectives, content, forms, methods of education in the context of the development of parents of gifted children that their children are educated within the home education. Theoretical knowledge is used in the practical application of SWOT analysis among parents of children who educate their children at home within home education. Finally, it describes in detail the preparation, implementation and execution of training programs using a network of trainers, which is within the building creates.

Key words

The aims of education, home education, learning, identification of training needs, lecture internal network, methods of education, gifted children, education plan, the process of education, education system.

OBSAH

1 Úvod	8
2 Vysoké nadání	10
2.1 Historický vývoj	10
2.2 Talent a nadání.....	12
2.3 Modely nadání	13
2.3.1 Renzulliho triadický model nadání	13
2.3.2 Mönksův vícefaktorový model	14
2.3.3 Tannenbaumův hvězdicový model	16
2.3.4 Sternbergův pentagonální model.....	18
2.4 Charakteristika nadaných dětí	21
2.5 Vzdělávání nadaných dětí.....	23
2.6 Vzdělávání rodičů.....	27
3 Domácí vzdělávání jak prostor pro nadání	29
3.1 Historie domácího vzdělávání v ČR.....	30
3.2 Asociace pro domácí vzdělávání	31
4 Nadání v rámci domácího vzdělávání	33
4.1 Cílová skupina dětí	34
4.2 Cílová skupina rodiče	38
4.3 Důvěra rodičů v ADV a očekávaná podpora.....	44
4.4 Předpoklady a preference rodičů	45
4.5 Celkové hodnocení sledování	49
5 Rozvojový program	51
5.1 Základní složky programu	52
5.2 Cílová skupina rozvojového programu	53
5.3 Použité vzdělávací metody	54
5.4 Organizační formy výuky	55
5.5 Didaktické prostředky.....	56
5.6 eLearning	57
5.7 Struktura rozvojového programu.....	58
5.8 Specifika a rozsah seminářů	60
5.9 Vyhodnocení programu	62
5.10 Propagace programu.....	62
5.11 Lektorský sbor a realizační tým	64

1 ÚVOD

Domácím vzděláváním se zabýváme doma již desátým rokem a tak mě velice zaujal možnost zpracování programu pro rodiče, kteří se talentovaným dětem věnují. Dnešní doba je velmi dynamická na změny a i současné školství prochází změnami, které umožňují individuální přístup k dětem a jejich vzdělávání. Školám jsou umožněny různé formy vzdělávání, které umožní zohlednění nadání dětí. Jednou z forem, která je takto školám umožněna, je forma domácího vzdělávání. V této práci se právě touto formou vzdělávání budeme zabývat.

Cílem práce je vytvořit rozvojový program pro rodiče nadaných dětí, kteří vzdělávají své děti v rámci domácího vzdělávání, kteří nemusí mít pedagogické vzdělání, a proto bude cílem práce najít a popsat potřeby rodičů a vytvořit pro ně takový program, který rodičům pomůže s rozvojem nadání u jejich vlastních dětí. Primární cílovou skupinou této práce budou rodiče, kteří vzdělávají své nadané děti doma v rámci domácího vzdělávání dětí, sekundární cílovou skupinou budou právě nadané děti, neboť je nutné pochopit, co nadání znamená a jaké nadané děti jsou, aby bylo možné připravit pro jejich rodiče program, který připraví rodiče na práci právě s těmito dětmi.

Teoretická část se zabývá popisem toho, co nadání je, jak se vyvíjel pohled na nadání a jsou zde popsány některé modely toho, jak se dá na nadání dívat, jak ho popsat a jak spolu jednotlivé oblasti nadání souvisí. V další části jsou popsány modely toho, jak lze s nadanými pracovat, kde je celý rozsah možností od práce v normálních školách přes různé kombinace skupinové práce až po individuální vzdělávání. Cílem práce je připravit program pro rodiče nadaných dětí a tak je v práci popsány principy vzdělávání dospělých, protože předpokládáme, že rodiče jsou dospělí lidé. Speciální skupinou individuálního vzdělávání, je pak domácí vzdělávání, kde je představena Asociace domácího vzdělávání jako instituce, která se individuálním vzděláváním zabývá, primárně jeho formou vedenou jako domácí vzdělávání.

V praktické části je nejprve popsáno, jak to vypadá s domácím vzděláváním v naší zemi a jsou vysloveny předpoklady, na základě kterých, byl vytvořen dotazník, který se prostřednictvím kontaktů, které byly získány od Asociace domácího vzdělávání, rozeslán rodičům, které Asociace domácího vzdělávání eviduje. Tento dotazník byl formou internetového dotazníku zpřístupněn. Dále byly popsány cílové skupiny, kterými se budeme v práci zabývat. Na základě odpovědí dotazníku, které

byly sebrány, byla provedena analýza, která odpověděla na to, jaké potřeby a možnosti máme mezi rodiči, kteří vzdělávají své děti doma.

Poslední částí této práce je návrh rozvojového programu pro rodiče, který bude vycházet z informací získaných z dotazníku a jejich analýzy. V rámci programu bude navržen soubor znalostí a dovedností, které by měli rodiče mít, aby mohly efektivně pracovat se svými nadanými dětmi.

TEORETICKÁ ČÁST

2 VYSOKÉ NADÁNÍ

2.1 HISTORICKÝ VÝVOJ

Již v minulosti se lidé setkávali s různorodými rozdíly mezi jednotlivci, ale i skupinami lidí a pozorovali, že lidé se s při stejných činnostech kvalitativně i kvantitativně odlišují. Už před několika tisíci lety si lidé všímali, že jsou jedinci, kteří mají takové schopnosti, že se jim daří vykonávat svěřené úkoly mnohem rychleji, kvalitněji a s větší efektivitou než jejich vrstevníkům. Často tedy v době antiky, byla tato dovednost chápána jako nadpřirozené božské působení. Skutečnost, že by tyto nadprůměrné vlastnosti mohly mít jinou příčinu a že za schopnostmi takových jedinců nestojí božské působení ale jejich mimořádné nadání, se již v době starověku zabývali Sokrates, Platón i Aristoteles.

Velký zájem o studium mimořádného nadání se však rozvinul až v mnohem pozdější době, tomuto fenoménu se lidé vážněji začali věnovat až ve druhé polovině 19. století, v této době se formuje nový vědecký obor a to je psychologie, která definuje nové pojmy jako je myšlení, paměť, učení, pozornost nebo vnímání. Ne jen že pojmy definuje, ale zkoumá je a dospěje ke zjištění souvislosti mezi nadprůměrnými schopnosti jedinců a rozvinutostí těchto schopností u člověka. Jak píše ve své knize Jurášková, počátky nadání se přisuzují Francisu Galtonovi, který se na základě práce svého bratrance Charlese Darwina o původu druhů začal zabývat otázkou dědičnosti lidské inteligence (2006, s. 6). V svém výzkumu se zabýval právě tím, že zkoumal inteligenci v kontextu rodin a příbuzenstva a na základě toho usoudil, že genialita a inteligence jsou dědičnou záležitostí. Další významnou osobností dle Juráškové byl Alfred Binet, který na rozdíl od Galtnova antropometrického přístupu zvolil pragmatičtější přístup. Na základě praktických úloh, které nebyly závislé na vzdělání, měřil praktickou inteligenci. Tato série testů byla základem pro Binetovu-Simonovu intelligenční stupnici. Binet také zavedl pojem mentálního věku. (2006, s. 6).

Ve své knize E. Landau píše, že Terman v dalších výzkumech vyslovil, že nadání je vysoká míra inteligence (2007, s. 43). Protože je snadnější pracovat s nějakou hodnotou, která je snadno měřitelná a porovnatelná, stanovil německý psycholog W. Stern metodu, kterou takové jednoduché číslo, které reprezentuje stupeň

inteligence, změří. Toto číslo nazval inteligenční kvocient, známé IQ, které vyjadřuje poměr mentálního věku ke skutečnému věku. Výpočet je prováděn pomocí vzorce:

$$IQ = \text{mentální věk} / \text{skutečnému věk} * 100$$

Terman tento inteligenční kvocient, IQ, využil ve svých výzkumech, kdy zkoumal zhruba 1500 nadaných dětí s IQ od 135. Kolem roku 1925 vydává knihu „Genetic Studies of Genius“, kde se zabývá charakteristikami nadaných dětí od dětství až do dospělosti. Jurášková ve své práci píše, že Terman svoji práci změnil mýtus o nadaných jako o slabých a osamělých jedincích, které jsou vytrženy ze života a naopak jsou v některých ohledech lepší, mají lepší čtecí schopnosti a usuzování (2006, s. 6).

Landau tvrdí, že by se testy neměli zabývat pouze akademickými výkony, ale také např. prostorovou představivostí, jazykovým porozuměním, individuálním myšlením (2007, s. 43). Testy se do té doby soustředily hlavně na podávání výkonu, ale vůbec nezohledňovaly pochopení vzájemných vztahů v informacích a také téměř vůbec nezohledňovaly práci originálního myšlení, které umožňovalo nalezení nových a neznámých řešení úloh.

První speciální třídy pro nadané děti vznikají v roce 1922 USA v New Yorku. Významným milníkem dle Juráškové bylo vypuštění Sondy Sputnik Sověty, což chápaly Spojené státy jako selhání vlastního vzdělávacího systému a to především v oblasti vyhledávání a péči o vědecké, inženýrské a matematické oblasti (2006, s. 7). V letech 70. a 80. dvacátého století vznikají dle Juráškové první profesionální národní a mezinárodní organizace, které podporují nadané a které si navzájem vyměňují informace o práci mezi nadanými (2006, s. 7). Dočekal uvádí, že v našich zemích v šedesátých letech vznikaly speciální třídy pro matematicky nadané žáky, třídy s rozšířeným vyučováním přírodovědných předmětů, třídy pro jazykové talenty, kde je vyučován jiný jazyk než ruský a také třídy pro rozvoj sportovních talentů (2005, s. 156). V naší zemi se výrazněji začalo s nadanými pracovat až po pádu komunismu. Vzdělávání nadaných je v současné době podpořeno legislativními změnami, jako je školský zákon č. 561/2004 Sb. řešící předškolní, základní, střední vyšší odborné i jiné vzdělávání, případně vyhláška MŠMT č 147/2011 Sb. řešící vzdělávání žáků se speciálními potřebami a žáků mimořádně nadaných. Stávající vzdělávání běží podle Rámcového vzdělávacího programu, které také zohledňuje vzdělávání talentovaných a nadaných žáků. Je zde také mnoho organizací, které se mimořádně nadanými dětmi a jejich vzděláváním zabývají. My se budeme v práci zabývat vzděláváním a prací

s dětmi, které jsou v rámci individuálního vzdělávání vzdělávány doma. Takovou práci zastřešuje v České republice Asociace pro domácí vzdělávání.

2.2 TALENT A NADÁNÍ

Vyomezit tyto dva pojmy není vůbec jednoduché, neboť je většina autorů používá jako synonyma. Je však možné jednoznačně stanovit, že se oba pojmy vztahují ke schopnostem. Jak píše L. Hříbková „*Oba jsou tradičně vztahovány ke schopnostem a většinou vyjadřují jejich nadprůměrný až vysoce nadprůměrný stupeň rozvoje.*“ (2009, s. 40). Průcha a Veteška v anagogickém slovníku popisují nadání takto „*Pojem znamená schopnost podávat mimořádný výkon v nějaké činnosti, zejména rozumové (např. nadání pro logické usuzování), pohybové (kupř. talent k rukodělné práci) či umělecké (např. talent pro skládání hudebních děl).*“ (2014, s. 189). Podle M. Kodýma je nadání vztaženo k dědičným dispozicím, zatímco talent představuje jeho rozvinutou, výchovou a okolím ovlivněnou podstatu (1978, s. 54). Podle M. Nakonečného jsou vlohy vrozené dispozice, nadání, jsou mimořádně rozvinuté vlohy, schopnosti vnímá jako naučené dispozice. Talent je pak, naučená mimořádná dispozice. (1995, s. 257). Václav Fořtík a Jitka Fořtíková rozlišují talent a nadání tak, že úroveň a stupeň rozvoje schopností vyjadřují pojmy talent a genialita a nadání pak chápou z různých pohledů jako osobitý souhrn schopností, rozumová potenciál nebo inteligenci. (2007, s. 12)

Z těchto příkladů je patrné, že zde v pojmech není jednoznačná jednota a proto budeme pojmy používat jako synonyma, Dočekal píše „*Přesvědčení, že nadání a talent musí být a jsou dvě různé věci, je mýtem, který do naší psychické reality vnesli v minulém století vědci, ale nepostupovali od vymezení pojmů k jejich pojmenování, ale naopak – když už jim jazyk poskytl dva termíny, snažili se je nějakým způsobem „naplnit“*“ (2005, s. 23). Z toho je patrné, že v podstatě nejprve vytvořili termíny a pak jim teprve hledali obsah, ke dvěma termínům dva rozdílné obsahy, ale skutečnost je taková, že máme pro dva termíny jeden obsah a proto můžeme termíny navzájem zaměňovat. V práci používáme oba termíny, ale nechápeme mezi nimi významový rozdíl.

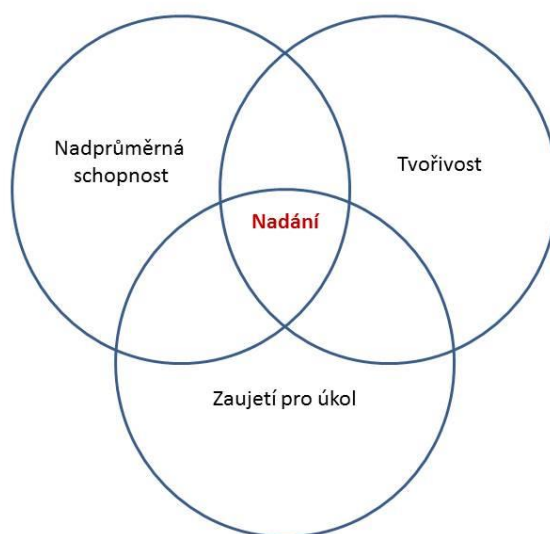
2.3 MODELY NADÁNÍ

Pro lepší strukturování nadání a možnosti jeho dalšího zkoumání a popisování bylo vytvořeno mnoho modelů, aby bylo možné zabývat se samotnou podstatou toho, co je nadání. Modely se zabývají nejen vnitřními aspekty nadání, ale také vnějšími aspekty, které mohou usměrnit nadáním tak, aby mělo vliv na nadprůměrný výkon. Některé modely mají jednoduchou strukturu, ale jsou i mnohvrstvé a více strukturované. Je potřeba zdůraznit, že žádný model nedává odpověď, na to, jak přesně s nadáním pracovat a co se pod nadáním skrývá, pouze se snaží nějakým způsobem popsat a přiblížit jak s nadáním pracovat, co jej ovlivňuje a jak je možné nadání lépe uchopit a rozvinout. Některé modely budou představeny jen pro představu, jak je práce s nadáním komplexní a pracuje s jedincem jako s celou osobností a ne jen s její částí. Jako první si představíme Renzulliho triadický model.

2.3.1 RENZULLIHO TRIADICKÝ MODEL NADÁNÍ

Tento model se někdy nazývá model „tří kruhů“. Dle Juráškové se jedná se o jednodušší model a především orientovaný na výkon. Jako základ Renzulli staví intelekt, intelekt je však sám o sobě nedostačující, aby se mohl výrazněji projevit v oblasti výkonu. Aby bylo možné talent rozvinout, je zapotřebí též motivace, motivace pak vede k vyvolání další aktivity, jedná se především o aktivitu, který něco nového vytváří, a tím že dochází k vytváření něčeho nového a neprozkoumaného je možno dospět k neprozkoumaným a novým poznáním (2006, s. 18). Jedná s v tomto modelu převážně o harmonizaci těchto tří složek, aby byla pozornost rozdělena rovnoměrně mezi všechny složky. Nadání je potom harmonické vyvážení těchto tří složek. Každá z nich samostatně nezpůsobí nadání a proto je důležité jejich vzájemné propojení, jen to povede k výkonu, který bude nadprůměrný.

Obr. 1 Renzulliho triadický model

Zdroj: vizualizace autora

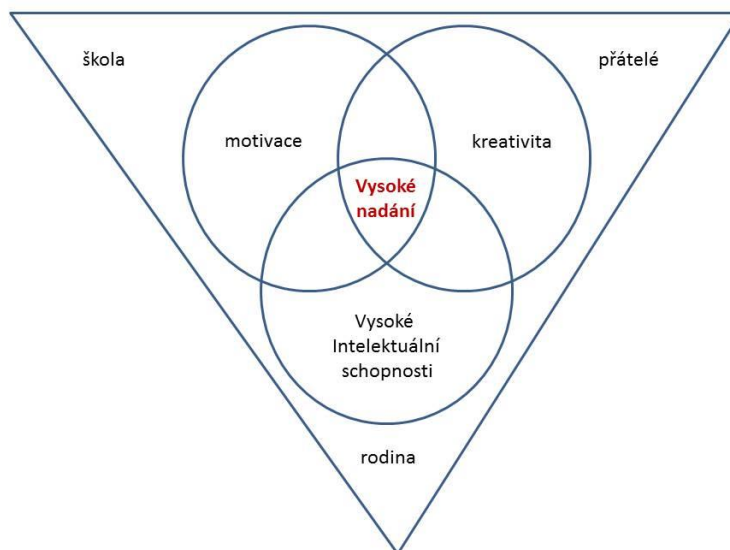
- Nadprůměrné schopnosti je složka, která se zabývá schopnostmi, které jsou chápány jako schopnosti větší než běžné. Běžná schopnost je schopnost přijmout informaci a následně ji umět zpracovat. Nadprůměrná je potom ta schopnost, která se vymyká běžnému standardu v jakékoli oblasti, ať už paměťové, motorické, prostorové orientaci ale i jazykové oblasti.
- Tvořivost je složka, která se zabývá schopností jedince vytvářet nové a originální postupy a řešení. Tvořivost neboli kreativita, vychází z latinského slova „creo“, což v sobě zahrnuje vytváření nových neprozkoumaných řešení.
- Zaujetí pro úkol je složka, která se zabývá vysokým zájmem jedince o dosažení určitého výsledku. Představuje vysoké nasazení, odhodlání a důvěru ve zdárné dokončení.

2.3.2 MÖNKSŮV VÍCEFAKTOROVÝ MODEL

Mongs v podstatě vychází z Renzulliho modelu. Na rozdíl však od Renzulliho svůj model rozšířil o další rozměry. Uvědomil si, že není možné člověka vytrhnout z prostředí, ve kterém žije, a že má toto prostředí na člověka významný vliv. Proto svůj model obohatil o další rozměry a zohlednil v něm potřebu sociálního zázemí. Mongs a Ypenberg uvádějí „Zvláštní nadání se může vyjadřovat v pohybových, sociálních, uměleckých nebo vysoce intelektuálních schopnostech. Často se tyto formy nadání

objevují společně. Někdo má také mimořádný talent v určitých oblastech, např. v hudbě. Mít pro něco zvláštní vlohy ještě ale samo o sobě nestačí. Každá vloha – průměrná nebo mimořádná – vyžaduje sledování a podporování, aby se mohla rozvinout. Nejpřirozenější a nejpostradatelnější živnou půdou je sociální prostředí.“ (2002, s. 20.) Monks ve svém modelu používá podobnou logiku jako Renzulli a ta spočívá v tom, že neexistují jednotlivé složky odděleně od sebe, ale tvoří jeden navzájem se ovlivňující celek, do kterého jednotlivé složky přispívají podle svého vlivu, jednotlivé složky se tedy navzájem ovlivňují a není možné jednu vyzdvihnout jako hlavní, jen přítomnost všech složek ve vyvážené míře má za následek výsledek v podobě projevu vysokého nadání. Jsou zde tři základní složky, které se podobně jako u Renzulliho modelu zabývají vnitřními záležitostmi jedince, ale jednotlivé složky se od Renzulliho modelu liší. Monks místo složky nazvané v Renzulliho modelu „nadprůměrné schopnosti“ uvádí složku nazvanou „vysoké intelektuální schopnosti“, další složku kterou má Monks od Renzulliho modelu odlišnou je složka nazvaná „zaujetí pro úkol“, kterou Monks nahradil složkou nazvanou „motivace“. Složka třetí vyjadřuje v podstatě to samé, neboť pojmy kreativita a tvořivost jsou synonyma. Co je však u Monksova a Renzulliho modelu naprosto jiné je to, že Monks do svého modelu zapojil ještě další tři elementy. Jak uvádí Jurášková, tyto přidané elementy se zaměřují na prostředí, ve kterém se nadaný jedinec nachází. Jedná se o složky rodina, přátelé a škola, které jsou vlastně hlavním sociálním prostředím dítěte ve školním věku (2006, s. 18). Jsou to hlavní složky sociálního kontaktu s lidmi, které jednotlivce ovlivňují. V rodině je důležitý vztah s rodiči, kde dítě cítí hlavní sociální zázemí, dále pak škola, kde se rozvíjí především vztah k učitelům, jako k autoritám a těm, kdo mě po rodičích ovlivňují z pozice autority a nakonec spolužáci a kamarádi, u kterých se rozvíjí vzájemné vztahy, které jsou pro rozvoj dítěte nezanedbatelně důležité. Pokud dítě cítí podporu od všech těchto skupin, pak se jeho nadání může mnohem efektivněji rozvinout.

Obr. 2 Monksův vícefaktorový model

Zdroj: vizualizace autora

2.3.3 TANNENBAUMŮV HVĚZDICOVÝ MODEL

Tannenbaum se při pokusu vytvořit model nadání zabýval převážně výkonovou složkou. Ve svém pohledu na nadané, jedince rozděljuje na dvě skupiny. Na jednu stranu staví dle Juráškové ty jedince, kteří nové hodnoty vytvářejí a na druhé straně jsou ti jedinci, kteří pouze konzumují a nic nového nepřináší (2006, s. 19). Jsou tedy ti jedinci, kteří jsou tvůrčí a přináší nové a ti kteří je sledují a obdivují. Tannenbaum dle Juráškové svůj model postavil z pěti faktorů, u kterých platí to samé co u Monkse či Renzulliho, že není možné pracovat s jednotlivými složkami odděleně, ale pouze vzájemná harmonická interakce přinese maximální efekt k tomu, aby došlo k rozvinutí potenciálu u dětí. Jen poté je možné, že se nadání bude projevovat ve výkonu jedince (2006, s. 19).

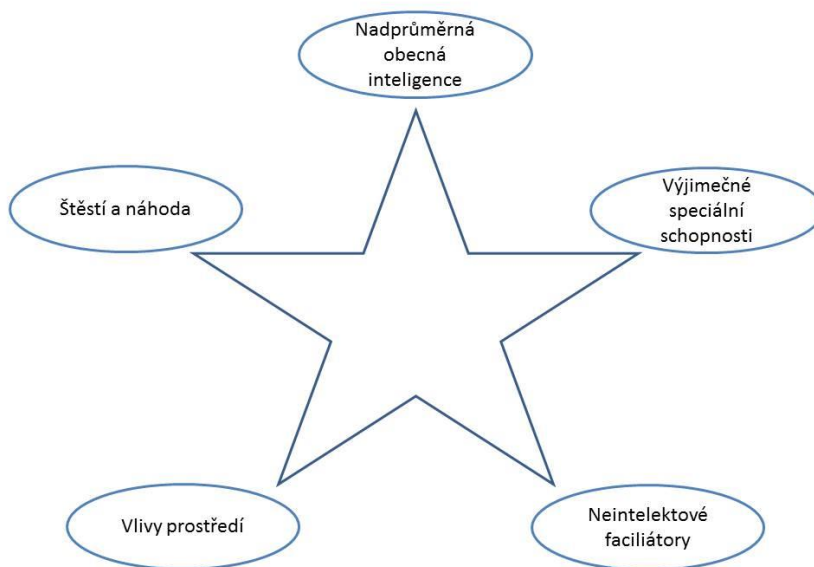
Popis faktorů je zde:

- Nadprůměrná obecná inteligence je faktor, který se zabývá stanovením minimální hranici inteligenčního kvocientu, tak aby nadání mělo výrazný vliv na výkon jedince.
- Výjimečné speciální schopnosti je faktor, který se zabývá schopnostmi, které se projevují jako nadprůměrné, takové které je možné často pozorovat v bezprostředním jednání dítěte, v tom, jaké má záliby.

- Neintelektové faktory, jsou faktory, které souvisejí přímo s osobností jedince, jsou zaměřené na sociální a emoční oblastí dítěte, zabývající se jeho chováním a motivací.
- Prostředí je faktor, který se zabývá místem, na kterém k rozvoji jedince dochází, jedná se o jeho sociální prostředí, do kterého patří rodina, škola, spolužáci a kamarádi, v podstatě veškeré vztahy, které mají na vývoj jedince vliv.
- Štěstí je faktor, který se zaměřuje na oblast, kterou nelze racionálně vysvětlit, je to oblast, ve které se dějí věci nepředvídatelné a nevlastněné, v podstatě jsou to okolnosti, které vznikají náhodou. Jsou to události, které umožní se dostat třeba na výběrovou školu, nebo být vybrán do výzkumného programu, věci které mohou vývoj nasměrovat a stimulovat rychleji.

Všech pět faktorů se nějakým způsobem uplatňuje ve všech typech nadání. Stejně jako u předchozích modulů je důležité si uvědomit, že dobrý výsledek závisí na správné souhře všech pěti faktorů. Nepřítomnost jedné složky může znamenat neúspěch. Tento psychosociální model má pomoci chápat podstatu nadání. Model je představen na obrázku č. 3.

Obr. 3 Tannenbaumův hvězdicový model nadání

Zdroj: vizualizace autora

2.3.4 STERNBERGŮV PENTAGONÁLNÍ MODEL

J. R. Sternberg má na podstatu nadání odlišný pohled, vytvořil teorii, která se nazývá „Triarchická teorie inteligence“. Sternberg dle Machů vychází z toho, že testy inteligence jsou neobjektivní, neboť neměří jedince jako celek, ale zaměřují se pouze na jednu složku (2010, s. 25). Testy jsou pouze syntetické a neměří schopnosti jedince v adaptaci na prostředí, na situace, kterým je vystaven, kde se uplatní originalita usuzování, výsledkem čehož je získávání zkušeností a učení se zvládat nové situace.

Triarchická teorie inteligence se právě zabývá tím, jak analyzovat myšlenkové procesy, které slouží ke zpracovávání informací, hledá v nich prvky, které jsou základem pro úspěch při řešení úloh. Sternbergova teorie je založena dle Hříbkové třemi subteoriemi a to jsou komponentová, zkušenostní a kontextuální (2009, s. 59).

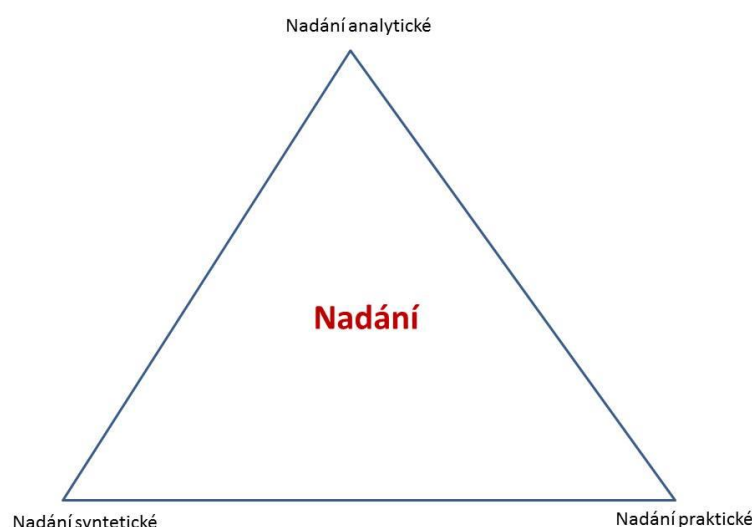
- Komponentová teorie – teorie je zacílena převážně na psychické procesy, na nichž stojí inteligentní uvažování, které se děje ve vnitřním světě jedince. Teorie se dělí na mnoho skupin, a ty se dále dělí na podskupiny, které souvisí právě s psychickým uvažováním, procesy inteligentního uvažování a řešení problémů, jejich vyhodnocování, schopností porovnávání v rozličných vztazích mezi jednotlivými elementy řešení, rozsuzováním hodnotnosti informací, způsoby získávání informací a jejich aplikace na analyzované řešení, třídění informací a kritické uvažování.
- Zkušenostní teorie – jak je již z názvu komponenty jasné, je to komponenta zacílená na zkušenosti jedince, které se uplatňují při řešení problémů. Inteligence jedince má právě zde vazbu na účinné aplikování nabytých informací v konkrétních situacích. Aplikováním vědomostí se promítá do vlastní zkušenosti, které se zvyšují a tak každé aplikované řešení má dopad do této, zkušenostní komponenty.
- Kontextuální teorie – tato teorie má vztah k vnějšímu světu jedince a zabývá se třemi úrovněmi. Přizpůsobením se jedince stávajícímu prostředí, schopností jedince vybrat si prostředí z již existujících prostředí a naposled schopností vytvářet prostředí sám. Prostředí je souhrn pravidel, i nevyslovených a nenapsaných, které v daném prostředí platí a míra úspěšnosti je přímo závislá, jak se k nim jedinec postaví a jak rychle se adaptuje, případně modifikuje tyto pravidla.

J. R. Sternberg se zaměřuje především na intelektové nadání, protože ho vnímá jako základ úspěchu. Inteligenci, která je úspěšná vymezil J. R. Sternberg jako: „*vyváženou kombinaci analytických, tvořivých a praktických usuzovacích schopností*“.
(Hříbková 2009, str. 63)

- Analytické nadání – nadání, které je zaměřené na analýzu. Analýza problému znamená jeho rozbor a porozumění jeho částem. Toto nadání umožňuje jedinci snadněji pochopit složité problémy, neboť je schopen problém rozdělit na menší, lépe uchopitelně celky. Míra tohoto nadání se odrazí v pozitivním úspěchu v inteligenčních testech.
- Syntetické nadání – nadání, které je zaměřené na syntézu. Syntéza problému znamená vytvoření celku s dílčích samostatných elementů. Což umožňuje nadanému jedinci vnímat širší souvislosti a snadněji se adaptovat na nové prostředí, neboť díky syntéze je možné dojít rozlišným originálním řešením. Jedinci takto nadání sice nemají větší úspěch v inteligenčních testech, ale jejich nadání se může projevit ve vědním oboru, v umění.
- Praktické nadání – nadání, které se vyznačuje schopností prakticky aplikovat analytické a syntetické schopnosti do různých situací, které se v praktickém životě objeví.

V reálném životě se vyskytuje většinou kombinace všech těchto nadání. Pro úspěch je nutné vzájemné vyvážení těchto složek. Názorně je ukázáno v obrázku č. 4.

Obr. 4 Sternbergův triarchický model nadání

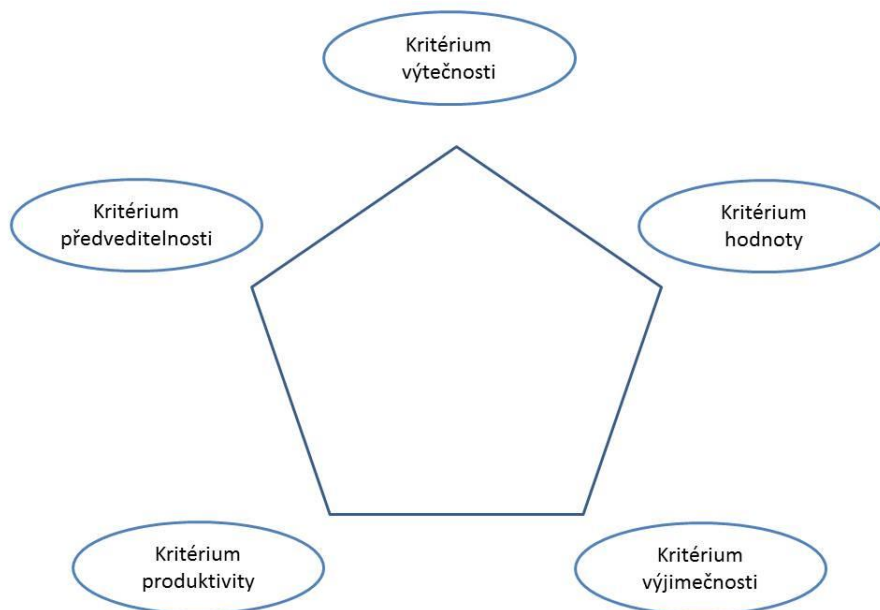
Zdroj: vizualizace autora

Sternberg se zajímal tedy především o intelektové nadání, tvrdí, že nadání není vrozené, ale je výsledkem mnoha faktorů, především výsledkem jedince v souvislosti s jeho reakcí na okolí, jak se k úkolům staví a s jakým výsledkem a to s výsledkem v kontextu s konkrétní společností, ve které jedinec žije. Proto svoji teorii přehodnotil a stanovil těchto pět kritérií, kritérium výtečnosti, kritérium výjimečnosti, kritérium produktivity, kritérium předveditelnosti a kritérium hodnoty (2004, s. 16-18). Tyto kritéria stanovil jako základ pro to, abychom mohli hovořit o jedinci jako o nadaném.

- Kritérium výtečnosti – toto kritérium představuje metriku, která hovoří o tom, že je jedinec v některé oblasti (dimenze), nebo v kombinacích oblastí nadprůměrný, srovnáváme-li ho s jeho vrstevníky.
- Kritérium výjimečnosti – toto kritérium představuje metriku, která hovoří o tom, zda má jedinec nadprůměrné schopnosti, srovnáváme-li ho se schopnostmi jeho vrstevníků.
- Kritérium produktivity – toto kritérium se zabývá oblastí, která hovoří o tom, zda přítomnost nadprůměrné schopnosti u jedince vede k produktivitě, nebo alespoň částečné produktivitě.
- Kritérium předveditelnosti – toto kritérium se zabývá oblastí, která hovoří o tom, zda schopnosti jedince jsou nějak měřitelné, zda jsou hodnotitelné pomocí relevantních, skutečných nástrojů, které jsou pro sledovaná měření definovány.
- Kritérium hodnoty – toto kritérium se zabývá oblastí, která hovoří o tom, že výsledky nadprůměrného výkonu jedince, mají hodnoty, které jsou obecně uznávané, jako hodnoty pro danou společnost, ve které jedinec žije a zda z nich pro společnost vyplývá obecný užitek.

Sternbergův pentagonální model je zobrazen na obrázku č.5.

Obr. 4 Sternbergův pentagonální model nadání

Zdroj: vizualizace autora

Stenbergova teorie, je v současné době jednou nejvíce uznávaných teorií v oblasti práce s nadanými dětmi. Touto teorií se inspirují mnozí tvůrci vzdělávacích programů, jsou vstupem pro tvorbu všelijakých vyučovacích metod a vyučovacích způsobů.

2.4 CHARAKTERISITKA NADANÝCH DĚTÍ

Pro každou fázi lidského života existují specifické projevy a znaky, jedno z těchto období je období, které má pro člověka zásadní význam je dětské období, v tomto období dochází k zásadnímu vývoji člověka a také jednotlivé projevy osobnosti se projevují s vysokou intenzitou. U nadaného dítěte se jednotlivé složky jeho nadání také výrazně více uplatňují v chování a projevech dítěte. Představili jsme si několik modelů, které se nadáním a jeho diagnostikou zabývají a z toho, co bylo představeno, je možné si udělat obrázek o tom, že stanovit nadání a jeho míru rozvinutosti u dítěte není vůbec snadné. Jsou zde metody, které stanoví míru inteligence, jako je měření tak zvaného inteligenčního kvocientu, známého IQ, testy pro měření tvořivosti a další podobné testy u kterých je snadné hodnocení výsledku měření, ale můžeme o tom jednat o jakémsi předpokladu pro další zkoumání nadání dítěte. Oblastí práce s nadáním dítěte a jeho diagnostikou se v naší zemi věnuje Sejalova a ta ve svém

členění nadání posuzuje jeho příznaky a ty rozděluje na dvě kategorie. Kategorie, která se zabývá pozitivními příznaky a kategorií, která se zabývá negativními příznaky. Pozitivní chápe jako ty, které jsou žádané a posouvají dítě dopředu, ty negativní naopak působí jako určitá brzda pro další rozvoj. Rád bych jen pro představu vyjmenoval některé, které Sejvalová ve své knize uvádí. Z těch pozitivních jsou to tyto:

”

- *mají na svůj věk širokou slovní zásobu a vyspělý verbální projev,*
- *mají neskutečnou paměť*
- *některé věci se naučí neuvěřitelně rychle bez pomoci druhých,*
- *zvládají složitější myšlenkové operace než jejich vrstevníci*

“ (2004, s. 17)

Z těch negativních tyto:

”

- *protestují proti rutinní a předvídatelné práci,*
- *kladou choulostivé otázky, vyžadují odůvodnění, proč se mají věci dělat určitým způsobem,*
- *odmítají určování práce a příkazy*

“ (2004, s. 19)

Jedná se o velmi zkrácený vzorek toho, co Sejvalova ve své knize uvádí, nicméně jako ilustrace toto stačí, aby bylo patrné, že práce s nadanými jedinci vyžadují často velice individuální přístup, který nebývá ve standardní školní výuce téměř možný. Ještě považuji za vhodné zmínit se o poněkud odlišného hlediska, které popisuje Machů. Pohled na nadaného jedince rozdělila na dvě složky, kognitivní a afektivou. Z tohoto pohledu vybíráme vzorek příznaků Machů jak kognitivních, které jsou například tyto:

”

- *Mají výbornou logickou paměť.*
- *Rychleji a kvalitněji se učí, potřebují méně procvičování.*
- *Používají vyspělejší myšlenkové procesy.*
- *Lépe rozumí abstraktním pojmům než jejich vrstevníci.*

“ (2006, s. 19)

tak afektové oblasti dle Machů, které jsou například tyto:

”

- *Jsou vnitřně motivovaní, vytrvalí, jsou za svým cílem.*
- *Neochotně se podřizují autoritě.*

- *Oplývají smyslem pro humor.*
- *Mají rozvinutý cit pro morálku a spravedlnost.*

“ (2006, s. 20)

I z toho pohledu je patrné, že nadaní jedinci budou potřebovat individuální přístup, ve kterém je docela možné upravit vztah mezi učitelem a žákem z podoby podřízenosti do podoby většího partnerství, neboť pokud nadaný jedinec pochopí význam určitých pravidel mezi vzdělávajícím a vzděláným, tak i snadněji přijme učitele jako svoji autoritu, rád se jí podřídí a na základě takového vztahu pak zúročí své nadání ve vlastním vzdělávání.

2.5 VZDĚLÁVÁNÍ NADANÝCH DĚTÍ

Na výchovu dětí, a to nejen nadaných, má největší vliv jejich rodina. Prostředí, ve kterém se dítě narodí a umožní mu první sociální interakci s okolím, má ten největší vliv pro budování základů osobnosti, na kterých bude potom celý život stavět, co se nepodaří v předškolním věku dítěte, se bude potom dlouho opravovat, a v některých případech třeba již opravit nepůjde. Pokud např. nebudete na dítě mluvit a neuslyší řeč, nikdy se mu nerozvine centrum řeči. Proto je výchova v rodině to nejdůležitější a základní. Jsou sice specializované školky, které umí s talentovanými dětmi pracovat a nabídnou jim celou řadu podnětů pro jejich rozvoj. Starající se rodič bude vždy pro dítě ta nejlepší možnost. Vliv rodiče na výchovu dítěte popsal Campbell slovy „*Svým přístupem mohou rodiče zvýšit nebo snížit až 20-30% studijní výsledky svých dětí.*“ (2001, s. 27). Ve své knize dále kde dal rodičům určitý návod, jak účinně ovlivňovat své děti. Postupně se Campbell ve své práci zabývá těmito oblastmi vlivu na výchovu dětí. Jednou z oblastí, kterou se zabývá, jsou ambice, Campbell se domnívá, že ambice mají pro úspěch dítěte rozhodující význam (2001, s. 33). Campbell se snaží upozornit na hromadu chyb, které rodiče dělají a na druhé straně doporučí, jak v budování ambic svého dítěte postupovat. Campbell vybízí rodiče, aby dětem pokládaly otázky na to, co chce dítě v životě dokázat, jak toho chce dokázat a co potřebuje k tomu, aby to dokázal (2001, s. 40). Tyto otázky by měly rodiče pokládat dětem opakovaně. Je nutné, aby si děti uvědomily, že úsilí je nezbytným základem úspěchu. Další oblastí, kterou se Campbell zabýval, jak vytvořit potřebný psychologický tlak, kterého nebude ani moc a ani málo. Campbell tvrdí, že pokud budou rodiče používat tlak příliš často, začne se dítě bát, aby neudělalo nějakou chybu, pokud příliš málo, začne dítě zanedbávat své úkoly (2001, s. 54). Tlak, který je vyvíjen na dítě, musí být vyvážen podporou a povzbuzením. Campbell píše „*Abyste mohli vyvážit tlak,*

který vyvíjíte na své dítě ve snaze přimět je k co největší výkonosti, musíte mu poskytovat psychickou podporu“ (2001, s. 59). Podpora a tlak musí být vyvážené.

Dočekal ve své knize přednesl několik zásad, aby rodičům pomohl při směřování jejich dětí. Zde je příklad několik a zásad, kterými se Dočekal zabýval:

- mějte dítě rádi a dávejte mu to najevo
- mějte na dítě vždy dost času
- vytvořte pro dítě vhodné podmínky
- podporujte dítě v jeho zájmech
- vyvíjejte přiměřený tlak, který ho posune dopředu
- chvalte dítě, když se mu něco podaří (2005, s. 137)

Významným stádiem vývoje dítěte je zahájení jeho školní výuky. Nejčastěji se v naší zemi děje formou prezenční výuky, což je forma výuky, při které dochází dítě do školy, kde je výuka uskutečňována přednáškou učitele ve třídě, ve které je běžně kolem třiceti žáků. Školní výuka a její tempo je však normováno jakýmsi talentovým středem, který vyhoví většině dětí ve třídě, při takovém množství dětí není ani fyzicky možné, aby se jeden učitel mohl více zabývat jedním konkrétním žákem a tak pro nadprůměrně nadané dítě je docházka do takové třídy značně frustrující, většinu věcí chápe o dost rychleji než ostatní děti a tak se výuce bude hodě nudit, což může v krajnosti vést i k tomu, že bude nazván tím, kdo působí ve třídě problémy. Vyučující učitel, by měl rozpoznat, že se jedná o talentované dítě. Ale talentované dítě v důsledku může znamenat nepoměrně více práce, jak již bylo zmíněno, a tak je často talent u takových dětí potlačen a jsou srovnáni na průměr třídy, což je velká škoda. Vyučovat nadané dítě ve třídě s průměrně nadanými dětmi je nereálné a proto je snaha, vytvořit pro takové talentované děti odlišné prostředí, ve kterém by mohlo dojít k rozvinutí takového talentu. Dříve byla snaha takové děti úplně oddělit do speciálních tříd, kde se mohly děti vyučovat společně se stejně talentovanými dětmi a tak se mohla forma a tempo výuky upravit podle míry jejich nadání, ale taková forma měla i mnoho odpůrců.

Podle Dočekala je možné mít devět forem pro výchovu a vzdělávání dětí s nadprůměrným nadáním. S některými formami je možné se setkat i v naší zemi. Těchto devět forem je dle Dočekala:

- Segregovaná edukace (3 formy speciální třídy)
- Kombinovaná edukace (3 formy různých kombinací speciální a běžné třídy.)

- Integrovaná edukace (3 formy běžné třídy s různým individuálním přístupem k nadaným dětem) (2005, s. 160)

Dočekal dále uvádí, dle jakých kritérií by mělo být rozhodnuto při výběru formy vzdělávání nadprůměrně nadaných dětí. Doporučuje segregaci až na úrovni druhého stupně a střední školy (2006 s. 162). Ne této úrovni je možná segregace na mnoha úrovních. Jednou z možností, která se již na středních školách děje, je možnost volby volitelného předmětu. V této volbě je možné si vybrat takový předmět, kde se mohou jednotlivé úrovně talentu uplatnit. Další možností, jak střední školy segregaci umožní je, že se na ně hlásí žáci na základě svých preferencí a možností, kde jsou jejich možnosti často měřeny složením vstupních testů a pohovorů. V oblasti sportovních talentů je možné volit všelijaké sportovní školy, kde je výuka podřízena právě té preferenci konkrétního sportu, na který je zaměřena.

Jurášková představuje rozdělení formy organizace vzdělávání do čtyř kategorií. Tyto kategorie jsou:

- Homogenní školy
- Homogenní třídy
- Skupinová forma
- Individuální vyučování (2006, s. 91)

První formou ze seznamu, jsou „Homogenní školy“, školy, které jsou celé naplněny jen nadanými žáky. Dle Juráškové to představuje z hlediska školy snadnější organizaci výuky. Jelikož jsou ve škole jen nadaní žáci, je možné různě kombinovat výuku, napříč jednotlivými třídami i ročníky podle individuálních potřeb žáků. Což je z hlediska výkonu a efektivity v předávání znalostí a rychlosti postupu při vzdělávání velikou výhodou. Značnou nevýhodou však je, že zde jsou žáci poněkud v izolaci (2006, s. 91). Jsou zde samí nadaní a nemají představu o skutečné úrovni dětí kolem sebe, jejich vrstevníků, jsou zde poněkud odloučeni od reálného světa, který se nezakládá jen z nadaných žáků, což může mít negativní vliv na jejich další socializaci, protože mohou vyrůstat jako jakási lidská elita. Další formou, kterou Jurášková uvádí, jsou „Homogenní třídy“. Jedná se o třídy, složené pouze z nadaných žáků, ale tyto třídy jsou součástí škol, ve kterých jsou i třídy s žáky, kteří jsou průměrně nadaní. Dle Juráškové je tedy ve třídě možné postupovat zvýšenou rychlostí v postupu vzdělávání s ohledem na srovnatelné nadání žáků a je i zajištěna socializace s ostatními dětmi průměrného nadání, takže nadané děti nežijí v izolaci. To, že setkávají nadaní s nenadanými, může však také vést k soupeřivosti mezi těmito skupinami a výsledkem může být opět vzájemná izolace, což se může částečně řešit společnými předměty, ve

kterých nadání nehraje takovou roli, například tělocvik v případě že se nejedná o sportovně nadané děti, nebo výtvarná výchova, v případě, že se nejedná o výtvarně nadané děti a podobné kombinace (2006, s. 91). Další formu, kterou uvádí Jurášková, je „Skupinová forma“. Skupinová forma je forma vzdělávání, při které se provede výběr žáků, kteří navštěvují stejný ročník školy a mají srovnatelní nadání, z těchto podobně nadaných žáků vytvoří skupinu a tu potom umístí do výuky k průměrně nadaným žákům. Dle Juráškové jsou tito žáci potom vzdělávání individuálně a výhodou je, že pro řešení úloh mají partnery s obdobným nadáním a mohou tak spolupracovat ve skupině. I tato forma má však několik nevýhod. Jednou z nich je nebezpečí, že se může zvednout zátěž na nenadané žáky třídy, kteří jsou s nadanými žáky společně v jedné třídě (2006, s. 91). Poslední formou vzdělávání nadaných žáků, kterou Jurášková uvádí, je „Individuální vyučování“. Při této formě je žák umístěn do běžné třídy, ve které probíhá standardní výuka, ale učitel k nadanému žákovi přistupuje individuálně. Dle Juráškové tento přístup učiteli značně komplikuje a ztěžuje jeho výuku, protože k běžnému výkladu se musí ještě individuálně věnovat nadanému žákovi. Je zde také riziko, že učitel začne nadaného používat jako pomocníka pro výuku pomalejších jedinců, což nadanému sice pomůže v rozvoji jeho lektorských schopností, ale jeho vlastní talent to nerozvíjí (2006, s. 92). Speciální formou individuálního vzdělávání, je tak zvané „Domácí vzdělávání“. Při této formě vzdělávání jsou děti vzdělávány převážně doma, kde se o jejich výuku starají převážně rodiče dítěte. Domácímu vzdělávání věnujeme celou další kapitolu a tak je zde nebudeme podrobněji rozvádět. Další speciální formy individuálního vzdělávání, které Jurášková uvádí, jsou „mentoring“ a „tutoring“, což jsou formy založené na tom, že osoba, která je mentorem nebo tutorem, pomáhá vedenému jako odborný poradce, který vedené osobě zprostředkovává předávání zkušeností spojených s řešením konkrétních problémů (2006, s. 92). V reálném vedení nadaných dětí jsou samozřejmě všelijaké kombinace popsaných forem.

Z hlediska předávaného obsahu nadanému žákovi jsou v současnosti používány dva způsoby. Jedná se o způsoby nazvané akcelerace a enrichment. Tyto pojmy popsali a vysvětlili ve své knize George, Cohn a Stanley. Pojem akcelerace pod sebou skrývá v podstatě urychlení předávání znalostí dítěti. Tempo výuky se přizpůsobí schopnostem nadaného jedince, tak dítě postupuje tempem odpovídajícím jeho nadání a schopnostem a může dosáhnout určitého vzdělání za kratší dobu, vzdělávání je předáváno v ucelené formě, jediné co je jiné je vlastní tempo výuky. Druhým přístupem, který se může uplatnit je tak zvaný enrichment, který znamená

obohacení. Při této formě není primární cíl urychlit výuku nadaného jedince, ale obohatit ji o další detail, který rozšíří pochopení. Při rozšíření předávané vědomosti, je možné předat širší detail a tak informace mohou dávat lepší smysl v širším kontextu. (1979, s. 16). Obě tyto metody je možné kombinovat, je v podstatě možné jak urychlit výuku, tak odpovídajícím způsobem obohatit předávané učivo, všechno je potřeba dělat v kontextu s formou vzdělávání, kterou pro vzdělávání nadaných použijí.

Metody, které volím, pro rozvoj dítěte musí být hlavně v kontextu s potřebami vzdělávaného dítěte. Nadané dítě je totiž je to, na co se má metoda zaměřit a má sloužit jeho rozvoji, pokud by zvolená metoda nepomáhala dítěti rozvíjet nadání, pak byla vybrána nevhodně. Metody totiž samy o sobě nic nepřinesou, jsou jen nástrojem pomocným, nikoli hlavním. Je nutné se tedy zaměřit primárně na nadané dítě, a k jeho nadání volit odpovídající metody, nikoli naopak! Je jisté, že neexistuje žádný univerzální nástroj ani postup pro rozvoj nadání, neboť nadání je věcí individuální a nikoli systémová a matematicky přesná, vždy závisí na mnoha faktorech, jak bylo již nastíněno v předchozí kapitole, musí ale být vždy snahou soustředit se na dítě a nikoli na systém vzdělávání.

2.6 VZDĚLÁVÁNÍ RODIČŮ

Pokud chceme uvažovat o vzdělávání nadaných dětí v rámci domácího vzdělávání, je potřeba se zabývat tím, jak vzdělávat rodiče nadaných dětí, aby byly svým nadaným dětem oporou, která pomůže rozvinout jejich nadání. Rodiče dětí jsou dospělí lidé v produktivním věku, a proto budeme v rámci vzdělávání rodičů s rodiči pracovat jako s dospělými a forma vzdělávání, kterou pro vzdělávání použijeme, bude této skutečnosti odpovídat. Vzdělávání rodičů tedy chápeme jako součást jejich celoživotního vzdělávání, které popisuje Pospíšil jako *„Za celoživotní edukaci se pokládá proces kontinuálního (trvalého, průběžného, stálého) získávání vědomostí, dovedností i postojů, umožňující stálý rozvoj osobnosti člověka i kontaktů se světem a společností“* (2001, s. 10). Vzdělání rodičů v oblasti práce s nadanými dětmi chápeme tedy jako součást jejich celoživotního vzdělávání, pojem edukace je pro pojem vzdělávání synonymem. Úrovně celoživotního vzdělávání, jak je chápe Pospíšil ve své knize, jsou formální, neformální a informální (2001, s. 10). Typickým znakem formálního vzdělávání jak píše Pospíšil, je stabilní vnitřní uspořádání, převaha standardizovaných cílů, formalizace metod i pravidel skladby studijních skupin (2001, s. 11). Neformální vzdělávání je dle Pospíšila vzdělávání, které je polyfunkční a poskytuje možnosti průběžného měnění cíle, obsahu a dalších prostředků vzdělávání

(2001, s. 12). Neformální vzdělávání je dobrovolné a je zaměřené na vzdělávací příležitost. Poslední úroveň, kterou Pospíšil zmiňuje je informální vzdělávání, které popisuje jako autonomní a příležitostné získávání informací bez didaktického zpracování (2001, s. 12). Takové vzdělávání probíhá v podstatě neustále, spontánně pouhým kontaktem s realitou, poslechem, pozorováním a napodobováním. Dalším členěním, které Pospíšil udělal, bylo na vzdělávání ve školské soustavě, další profesní vzdělávání a volnočasové vzdělávání (2001, s. 13). Cílem vzdělávání ve školské soustavě je jak píše Pospíšil umožnění dospělým doplnit si úroveň formálního vzdělávání a je definován standardy popsány normou ISCED¹ (2001, s. 14). Profesní vzdělávání je forma vzdělávání, která souvisí s vykonáváním určité profese. Jak píše Dočekal, toto vzdělávání se vyznačuje vysokým stupněm variability cílů, obsahu i metodik. (2001, s. 15). Poslední formou, je forma vzdělávání ve volném čase. Pospíšil ji klasifikuje jako „*souhrn krátkodobých forem, které umožňují edukační, tvůrčí i organizační aktivity účastníků*“ (2001, s. 15.). Vztahy mezi úrovněmi vzdělávání a členěním podle dislokace znázornil Pospíšil pomocí tabulky (2001, s. 16). Tabulka je znázorněna v tabulce č. 1.

Tabulka č. 1: Distribuce složek celoživotní edukace

Složky		Podle dislokace		
		Školská	Profesní	Volnočasová
Podle vztahů účastníků	Formální	-x-	-x-	
	Neformální		-x-	-x-
	Informální			-x-

Zdroj: Pospíšil (2001, s. 16)

Pro vzdělávání rodičů v rámci přípravy rozvojového programu můžeme uvažovat o kombinacích v oblasti profesní a volnočasové společně s neformální a informální formou vztahu účastníků.

¹ International Standard Classification of Education

3 DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ JAK PROSTOR PRO NADÁNÍ

Jednou z forem pro práci s nadanými žáky, které byla popsána v předchozí kapitole, je forma, kterou jsme nazvali „Domácí vzdělávání“. Dle Juráškové je domácí vzdělávání forma vzdělávání, při kterém dítě nenavštěvuje pravidelně školu a vzdělávající osobou většinou rodič dítěte (2006, s. 92). Aby byla tato forma možná, je potřeba určitého rámce a dohledu nad vzděláváním dítěte a tak jsou vzdělávané děti vedeni jako běžní žáci základních škol. Tato možnost zařazení žáků do této formy vzdělávání však neumožňují všechny školy. Je nutné tedy spolupracovat při této formě se školou, která tento způsob výuky umožňuje, kdy je dítě žákem školy, ale je u něj zvolena forma vzdělávání „Domácí vzdělávání“. Dítě je potom vzděláváno rodiči doma, ale výuka musí probíhat podle rámcového vzdělávacího programu školy, u které je dítě zapsáno. Aby byla zajištěna oboustranná spolupráce školy a rodičů, musí rodiče pravidelně se školou komunikovat. Pro usnadnění spolupráce jsou školou organizovány konzultační setkání, předepsané semináře a pravidelná přezkoušení dětí. Na pravidelná přezkoušení se musí dítě s rodičem dostavit. Vzdělávání dětí probíhá podle vzdělávacího programu školy, u které je dítě jako žák domácího vzdělávání vedeno a v tom duchu jsou připravována i přezkoušení jednotlivých žáků. V tuto chvíli je domácí vzdělávání uzákoněno pro první stupeň a je možné se bez jakýchkoli překážek přihlásit k této formě u škol, které tuto formu vzdělávání nabízejí. Vzdělávání touto formou na druhém stupni je poněkud obtížnější, neboť tato forma není zákonně umožněna. Touto formou je možné dítě vzdělávat pouze po zapojení se s dítětem do experimentu ověřování této formy, které již osm let probíhá. Pro druhý stupeň je již osm let vzděláváno na čtyřech školách, které se do experimentu přihlásily. Dokud nebude vzdělávání dětí na druhém stupni uzákoněno, není možné vstoupit s dítětem do formy domácího vzdělávání na druhém stupni na libovolné škole, ale pouze na školách, které jsou do experimentu zapojeny. Na uzákonění této formy se neustále pracuje, a ačkoli již experiment prokázal legitimnost takové formy vzdělávání, byl několikrát prodloužen a uzákonění odsunuto. Nicméně skutečnost, že experiment je neustále prodlužován a není ukončen, poukazuje na to, že nebylo možné cokoli této formě vytknout, aby bylo možné prohlásit, že tato forma vzdělávání je pro rozvoj dětí v rámci naší země nepoužitelná. Domácí vzdělávání se ukazuje jako výborný nástroj pro vzdělávání dětí s individuálními potřebami, což bezpochyby nadané děti jsou.

Erika Landau popisuje ve své knize studium mezi rodinami bez nadaných dětí a rodinami s nadanými dětmi a dospěla k závěru, které popsala takto „*Společensko-ekonomické pozadí nemělo žádný vliv na vývoj dětí. Naopak nadání dětí je poznamenáno podněty, které dostává od rodičů – například knihami, obrazy, výlety, cestami.*“ (2007, s. 104). Dále Landau píše „*Studijní výkony rodičů, zvláště matek, prokazují vysokou korelaci s nadáním dětí.*“ (2007, s. 104). Jurášková tvrdí, že u zaměstnaných rodičů, kteří neměli na děti čas, se neobjevily rozdíly mezi nadanými a nenadanými dětmi. Naopak velké rozdíly se objevily tam, kde rodiče s dětmi trávily společný čas (2007, s. 104). Jak píše Landau „*Zda se zabývají například interakcí, jako jsou rozhovory, účastí dítěte na problémech rodičů, vysvětlováním procesů myšlení a kladení otázek, prací s jazykem a jazykovými výrazy (analogie, metafory), společným smíchem*“ (2007, s. 104). Jak píše Landau má toto vše podstatný vliv na vývoj nadání dítěte (2007, a 105). Ještě jeden rozměr vlivu Landau popisuje „*Další rozdíl spočívá i v míře stálosti, otevřenosti a svobody, kterou rodiče sobě a dítěti poskytují. Zvláště důležitý pro dítě nakonec je osobní vzor rodičů, především otce.*“ (2007, s. 15).

Domácí vzdělávání je právě tím prostorem, kde mohou rodiče mít na své nadané dítě takový vliv, jaký popisuje Landau ve své knize, protože je při této formě stráví dítě se svým rodičem nepoměrně více času, než při běžné školní výuce. Rodiče jsou většinou ti, kteří znají své dítě nejlépe, a proto mohou i oblasti jejich vzdělávání mít na dítě obrovský vliv.

3.1 HISTORIE DOMÁCÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V ČR

Po vzdoru a zkušenostech z domácího vzdělávání, které mají dle Juráškové již přes 30 let ve spojených státech (2006, s. 92), byl v roce 1998 povolen experiment Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a které bylo prováděno Výzkumných ústavem pedagogickým. Experiment zkoumal, jaký bude mít na vzdělávání dětí vliv skutečnost, že budou vzdělávány doma a nikoli ve standartní školní výuce v budovách škol. Vzdělávání též nebylo prováděno školními učiteli, ale převážně rodiči. Do experimentu se zapojilo několik desítek rodin se svými dětmi. Experiment běžel sedm let, a během něj byl každý školní rok otvírán nový první ročník a děti z prvního ročníku postoupily dále do druhého ročníku. Experiment byl povolen pro první stupeň základní školy a běžel sedm let. Během experimentu se prokázalo, že takové vzdělávání, je pro vzdělávání dětí více než náhradou normální výuky a tak bylo, i přes mnohé nesouhlasné hlasy v roce 2005 uzákoněno jako plnohodnotné vzdělávání dětí na prvním stupni. Velký význam na uzákonění měl vznik Asociace pro domácí vzdělávání,

kteřá byla jako právní subjekt založena v roce 2002 a tak umožnila efektivnější spolupřáci s orgány, které měly na uzákonění domácího vzdělávání pracovat. Od roku 2005 je tedy možná výuka na prvním stupni, která je možná formou domácího vzdělávání. Tuto formu mohou umožnit všechny základní školy, takže je volba pouze na základní škole, zda tuto možnost rodičům poskytne. To, jak to škola umožní, je také na ní, pokud dodrží státem dané omezení a předepsaná pravidla pro konzultace a přezkušování dětí. Po ukončení experimentu na prvním stupni, byl v školním roce 2007/2008 otevřen experiment pro vzdělávání dětí formou domácího vzdělávání pro druhý stupeň. Do experimentu se přihlásily čtyři základní školy, na kterých probíhá pokusné ověřování této formy vzdělávání. Tento experiment není ještě ukončen, ale již teď jsou jasné výsledky, protože děti, které již opustily základní školu, a prošly tímto experimentem, jsou úspěšnými studenty na různých středních školách a gymnasiích. Experiment i přes prokázaný úspěch takového vzdělávání nebyl stále ukončen, neboť má v řadách zákonodárců české republiky mnoho odpůrců. Hlavním úkolem Asociace pro domácí vzdělávání je v tuto chvíli vyhodnotit experiment pokusného vzdělávání na druhém stupni a pomoci uzákonění této formy vzdělávání, aby bylo možné takto vzdělávat i děti na druhém stupni a ne pouze ty, které jsou zařazeny do experimentu. V tomto roce, tj. v roce 2014, se na uzákonění této formy intenzivně pracuje a zdá se, že její uzákonění je otázkou tohoto roku, nebo maximálně nejbližších dvou let.

3.2 ASOCIACE PRO DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Jak již bylo napsáno, Asociace pro domácí vzdělávání vznikla roku 2002 jako právní subjekt, aby vzniknula podpora pro rodiče na jedné straně a partner pro Ministerstvo školství, sportu a tělovýchovy na straně druhé. Díky Asociaci domácího vzdělávání, již jsou mnozí rodiče, učící své děti doma členy, je možné komunikovat s úřady a zákonodárci této země jako s partnerem. Asociace domácího vzdělávání se od svých počátků přerodila v aktivní a činorodou organizaci, které na jedné straně komunikuje s úřady, na straně druhé však pořádá a sponzoruje řadu užitečných aktivit, které jsou spojené s touto individuální formou vzdělávání. Asociace je také partnerem a organizátorem mnohých vzdělávacích aktivit, společných víkendových pobytů, všelijakých výtvarných aktivit, zahájení a ukončení školních roků tematicky zaměřených na všelijaké události ve světě, nebo vědecky zaměřených, případně umělecky zaměřených. Veškeré informace o fungování Asociace domácího vzdělávání je možné spolu s informacemi, čím se Asociace zabývá, najít na jejích internetových stránkách.

Ze stanov Asociace domácího vzdělávání uvádím tyto cíle:

Stránky ADV „ *Cílem činnosti ADV je především:*

- *prosazovat zájmy domácího vzdělávání v legislativní oblasti;*
- *být partnerem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, Výboru petičního, pro lidská práva, výchovu a vzdělávání, mládež, tělovýchovu a kulturu Senátu Parlamentu České republiky, Národní rady pro vzdělávání a dalších subjektů v otázkách domácího vzdělávání;... „(2014)*

Asociace domácího svojí činností, kterou do této doby ukázala, je výbornou platformou pro práci s nadanými dětmi a může s ní být počítáno jako s partnerem vzdělávacího programu pro rodiče nadaných dětí. S pomocí Asociace domácího vzdělávání byla provedena distribuce dotazníků rodičům, kteří se domácím vzděláváním zabývají, neboť se jedná o cílovou skupinu rozvojového programu, pro který by byla Asociace vzdělávání garantem, který nemusí být nutně organizátorem, ale koordinátorem a tím, kdo podpoří rozvojový program svoji referencí, protože má vytvořené jméno jak mezi rodiči, tak mezi veřejností, která se o domácí vzdělávání zajímá. Má také širokou síť kontaktů lidí a rodičů, kteří by byli potencionálními účastníky rozvojového programu.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 NADÁNÍ V RÁMCI DOMÁCÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Na základě předpokladů, že máme v rámci domácího vzdělávání rodiče, které mají mimořádně nadané děti a toho, že rodiče uvítají rozvojový program, který by jim pomohl s rozvojem talentu dětí, které doma vzdělávají, byl sestaven dotazník, který je v příloze této práce mezi dotazníky a má číslo 1. Tento dotazník byl, prostřednictvím kontaktů, které má Asociace domácího vzdělávání rozeslán, s tím, že odpovědi je možné zaznamenat přímo pomocí internetového formuláře. Tento dotazník byl rodiči vyplněn a ve výsledku obsahoval počet odpovědí, které svým podílem k rodičům byl poměrně uspokojivý, neboť je v rámci domácího vzdělávání vzděláváno něco kolem pěti set dětí a odpovědí, které byly zpracovávány bylo 120. Analýzou a závěry s analýzy odpovědí se budeme věnovat v této kapitole. Pro naše zkoumání jsme si stanovili též hypotézu, že děti, které jsou v tuto chvíli vzdělávané doma, jsou převážně nadané děti, a je mezi nimi nadprůměrné množství mimořádně nadaných dětí. Tuto hypotézu jsme si stanovili na základě toho, že pro domácí vzdělávání se rozhodují rodiče dětí, kteří mají tu odvahu učit své děti doma, a tudíž se jedná o vzdělané lidi s velkým potenciálem. Ve výzkumu bylo počítáno i s tím, že do tohoto programu vstoupí i rodiče, jejichž motivem není primárně vzdělávat děti, ale vyhnou se úřadům, tato skutečnost je však velice často odhalena a je jim doporučeno přejít do normální školy, takže výsledně zůstávají u domácího vzdělávání jen ti rodiče, kteří jsou inteligentní a cílevědomí. U takových rodičů je velký předpoklad, že i jejich děti budou nadané a některé i mimořádně nadané. Dalším filtrem, který slouží jako základ toho, že se můžeme domnívat, že budeme mít v domácím vzdělávání nadané děti je, že proto, aby mohlo dítě nastoupit do domácího vzdělávání, musí projít pedagogicko-psychologickou poradnou, která po testech a pohovoru s dítětem a po konzultaci s rodiči, vydává pro takovou formu vzdělávání doporučení, které je potom předkládáno škole spolu s žádostí o zařazení do domácího vzdělávání. Jak již bylo v teoretické části napsáno, rodič je většinou ten kdo nadání u svých dětí je schopen rozpoznat, neboť je s dítětem každý den, vidí jeho denní rozvoj, to jak rychle se učí novým věcem, jak se ptá, jak se vyrovnává s novými podněty. Na základě tohoto předpokladu budou vyhodnoceny i odpovědi na dotazník. U odpovědí budeme spoléhat právě na kritičnost rodičů a tak získané odpovědi budou brány jako spolehlivé a bude podle toho k nim přistupováno.

4.1 CÍLOVÁ SKUPINA DĚTÍ

Domácí vzdělávání je umožněno v tuto dobu rodičům prvního a druhého stupně základní školy, tudíž se zaměříme na děti prvního a druhého stupně základní školy. Větší část doma vzdělávaných dětí je vzdělávána na prvním stupni, děti na druhém stupni jsou většinou ty, které nepřešly na osmiletá gymnasia, nebo druhé stupně základních škol, ale pokračují ve vzdělávání doma, většinou jsou to sourozenci dětí z prvního stupně. Bude tedy brána větší zřetel na děti prvního stupně a rozvojový program bude primárně cílen na rodiče právě dětí z prvního stupně. I přes to, že je rozvojový program určen předně pro rodiče dětí, není možné přehlédnout, že rozvojový program, i když pro rodiče, jsou jeho druhotným odběratelem děti. V rámci programu budou sice rozvíjeny schopnosti a vědomosti rodičů, ale tyto schopnosti a dovednosti jsou rozvíjeny právě proto, aby děti mohly efektivněji rozvíjet své nadání. Takže děti jsou vlastně nepřímými konzumenty takového programu. I když se tedy soustředíme v programu na rodiče, nemůžeme sekundární cílovou skupinu, již jsou děti, přehlížet a přihlídneme k ní v rámci stanovení vzdělávacího programu pro rodiče nadaných dětí.

Prvním sledovaným kritériem byl poměr žáků, kteří jsou vzděláváni doma a kteří ne. Vzhledem k tomu, že byli osloveni primárně rodiče, kteří vzdělávají své děti doma, tak také výsledek průzkumu tomu odpovídá, většina dětí které sledujeme je vzdělávána doma, jak ukazuje tabulka č.2, která je názorně zobrazená v grafu č.1. I v dalším sledování a vyhodnocování odpovědí rodičů se více soustředíme právě na ty děti, u nichž rodiče odpověděli, že je vzdělávají doma. Jak bude dále patrné doma vzdělávané děti v mnohém předčí průměrné hodnoty v porovnání s všeobecnými průměry měřenými mezi dětmi bez rozdílu způsobu vzdělávání, tj. v poměru s celkovým vzorkem všech dětí ve školním věku v dnešní společnosti.

Tabulka č. 2: Je dítě vzděláváno v Domácí škole?

Je dítě vzděláváno v Domácí škole?	Počet
Ano	112
Ne	8

Zdroj: vlastní šetření autora

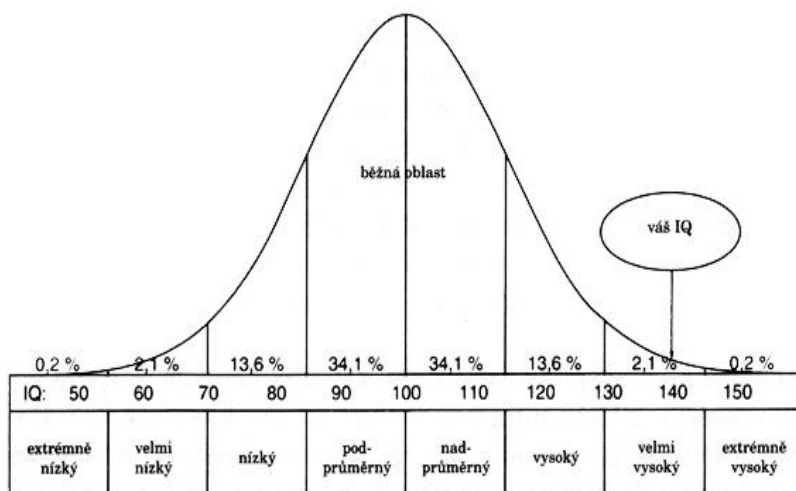
Graf č.1: Je dítě vzděláváno v Domácí škole?

Zdroj: vlastní šetření autora

Vzhledem k tomu, že se chceme právě soustředit na děti, které jsou nadané, až nadprůměrně nadané, tak nás zajímalo, jak velký je podíl nadaných dětí mezi dětmi v domácím vzdělávání. Výsledek je, jak již bylo naznačeno v předchozím odstavci, poměrně pozitivní, protože mezi doma vzdělávanými dětmi je nadprůměrné množství nadaných dětí ve srovnání s průměrným vzorkem dětí v celé společnosti. Petr Praus ve svém článku uvádí, že rozdělení inteligence, stejně jako jiných lidských vlastností, v celkové populaci lze znázornit pomocí Gaussovy křivky normálního rozdělení, zobrazené na obrázku č. 6. (2013). Dále Petr Praus uvádí „Z grafu vyplývá, že inteligence většiny obyvatelstva (68,2 %) se pohybuje kolem průměru v pásmu podprůměrné a nadprůměrné inteligence. Méně lidí v oblasti nízké a vysoké inteligence (33,2 %), ještě méně v oblasti velmi nízké a velmi vysoké inteligence (4,2 %) a pouze zlomek lidí se nachází v pásmech extrémně nízké a vysoké inteligence (0,4 %). Obyvatel s nízkou a velmi nízkou inteligencí je oproti předpokladu Gaussovy křivky poněkud více, protože inteligence části z nich byla snížena v důsledku onemocnění nebo nehody.“ (2013)

Obrázek č 6 – Rozložení inteligence v populaci podle Gaussovy křivky

Zdroj: Internet: http://casopis.mensa.cz/veda/inteligence_a_jeji_mereni.html

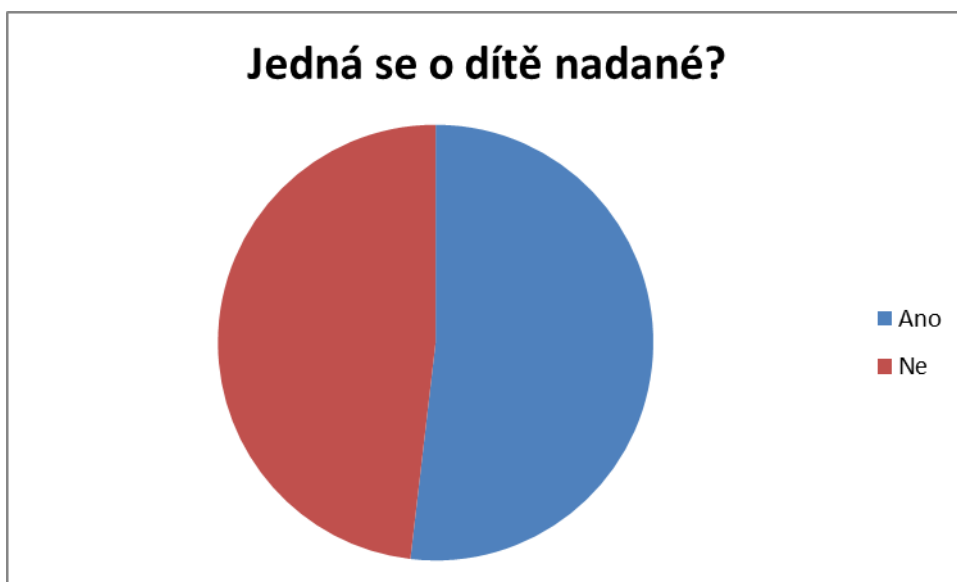
V nejhrubším pohledu jsme se zajímali, jak rodiče vnímají své dítě, výsledek odpovědí rodičů je přehledně zanesen v tabulce č. 3 a názorně zaneseno do grafu č. 2.

Tabulka č. 3: Jedná se o dítě nadané?

Jedná se o dítě nadané?	Počet
Ano	56
Ne	52

Zdroj: vlastní šetření autora

Graf č. 2: Jedná se o dítě nadané?

Zdroj: vlastní šetření autora

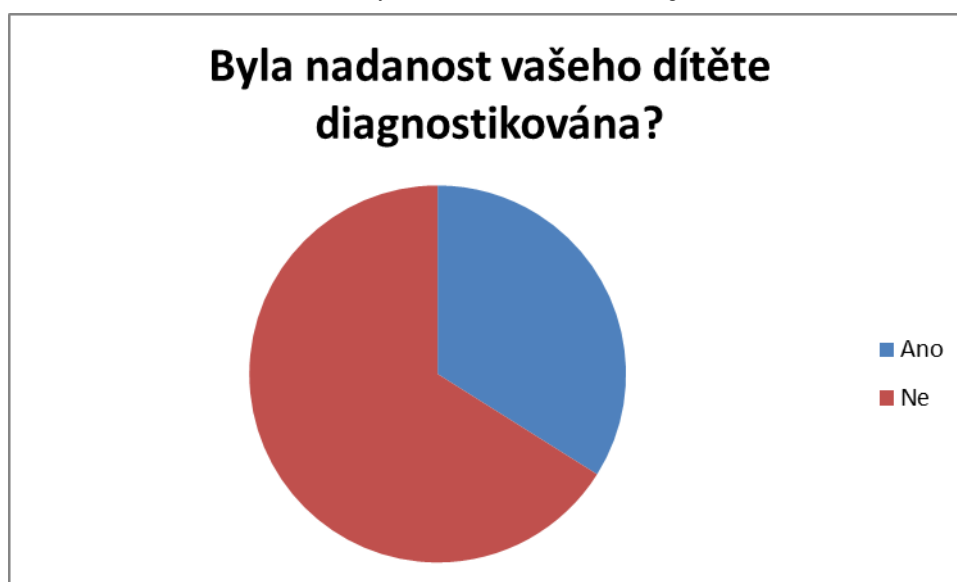
Rozšířeným kritériem sledování bylo, zda všechny děti, které jsou vzdělávány doma, byly nějakým způsobem diagnostikovány jako děti nadané. V našem sledování použijeme odpovědi rodičů, kteří kladně odpověděli na otázku, že mají nadané dítě. Soustředíme se tedy pouze na vzorek nadaných dětí. U některých dětí byla nadanost změřena. Počet dětí, u kterých byla nadanost diagnostikována a u kterých nebyla, je zaneseno do tabulky č. 4 a přehledně znázorněna v grafu č. 3. U některých dětí, u kterých nadanost nebyla diagnostikována nějakým odborným způsobem, popsali rodiče slovy, proč se o svém dítěti domnívají, že je nadané. Vysvětlení není možné jednoduše srovnávat, neboť bylo popsáno volným textem, ale pro představu uvádíme jedno z mnoha vysvětlení *„Dcera začala mluvit velmi brzo. Mluvila česky i polsky. Momentálně se plynule domluví ve třech jazycích. Ted je ve třetí třídě - každý den přečte minimálně jednu knihu. Čte polsky i česky, od začátku tohoto roku také plynule anglicky - čte bez problémů doporučenou četbu pro žáky 3. a 4. tříd základních škol ve Státech. Má neuvěřitelnou paměť.“*

Tabulka č. 4: Byla nadanost vašeho dítěte diagnostikována?

Byla nadanost vašeho dítěte diagnostikována?	Počet
Ano	19
Ne	37

Zdroj: vlastní šetření autora

Graf č. 3: Byla nadanost vašeho dítěte diagnostikována?

Zdroj: vlastní šetření autora

Ve skupině nadaných dětí, které mají nadání diagnostikované, například v pedagogicko-psychologické poradně, bylo uděláno srovnání jejich naměřeného inteligenčního kvocientu. Tyto výsledky jsou zaneseny do tabulky č. 4 a znázorněny na grafu č. 5. Z výsledků je patrné, že mezi doma vzdělávanými dětmi máme veliké procento dětí s velmi vysokým IQ, u dětí u kterých máme IQ změřené a potvrzené, je zde určitě i jisté množství dětí, u kterých toto měření neproběhlo, a přesto se mohou v intervalu pro nadané děti pohybovat. I tak je zde povzbudivé množství dětí, u kterých máme hodnotu inteligenčního kvocientu potvrzenou.

Tabulka č. 5: Hodnota u dětí kteří jsou diagnostikováni jako nadaní?

Hodnota u dětí kteří jsou diagnostikováni jako nadaní?	Počet
146 – 155	8
121 – 145	4
Není uvedeno	7

Zdroj: vlastní šetření autora

Graf č. 4: : Hodnota u dětí kteří jsou diagnostikováni jako nadaní?

Zdroj: vlastní šetření autora

4.2 CÍLOVÁ SKUPINA RODIČE

Pro naše zkoumání jsme si stanovili hypotézu, že rodiče, kteří chtějí vzdělávat své děti doma, jsou lidé vzdělaní a inteligentní, opomineme-li již zmíněné rodiče, kteří se pouze chtějí vyhnout školnímu vzdělávání. Protože kontrolní mechanismus pro dohled nad domácím vzděláváním je poměrně dobře postaven, tak tito lidé jsou často

donuceni, aby jejich dítě navštěvovalo normální výuku a tak nám ve sledovaném vzorku zůstávají jen ti rodiče, kteří vzdělávat doma chtějí. Předpokládáme tedy, že rodiče takových dětí budou mít široký rozhled, budou mít vysoké dosažené vzdělání a budou cílevědomí. Dalším předpokladem je, že velká část rodičů nemá dostatečné znalosti v problematice práce s nadanými dětmi, ale budou si vědomi, svých možností a budou mít touhu se v oblasti práce s nadanými dětmi na svých vědomostech pracovat. Dále předpokládáme u rodičů výškou míru sebereflexe, takže budou schopni popsat, kde jsou jejich silné a kde slabé stránky. Při vyhodnocování dotazníku, který byl rodiči zodpovězen, se zaměříme na odpovědi z mnoha pohledů, které budeme jeden po druhém analyzovat, jak z hlediska pedagogické připravenosti rodičů na vedení svých nadaných dětí, tak z hlediska odborných předpokladů rodičů, pro rozvoj dítěte. Na výsledky výzkumu se budeme spoléhat, neboť u rodičů, jak již bylo napsáno, předpokládáme vysokou úroveň sebereflexe, a tak pokud posoudí nějakou oblast, jako svoji slabinu, tak budeme spoléhat, že je toto tvrzení spolehlivé.

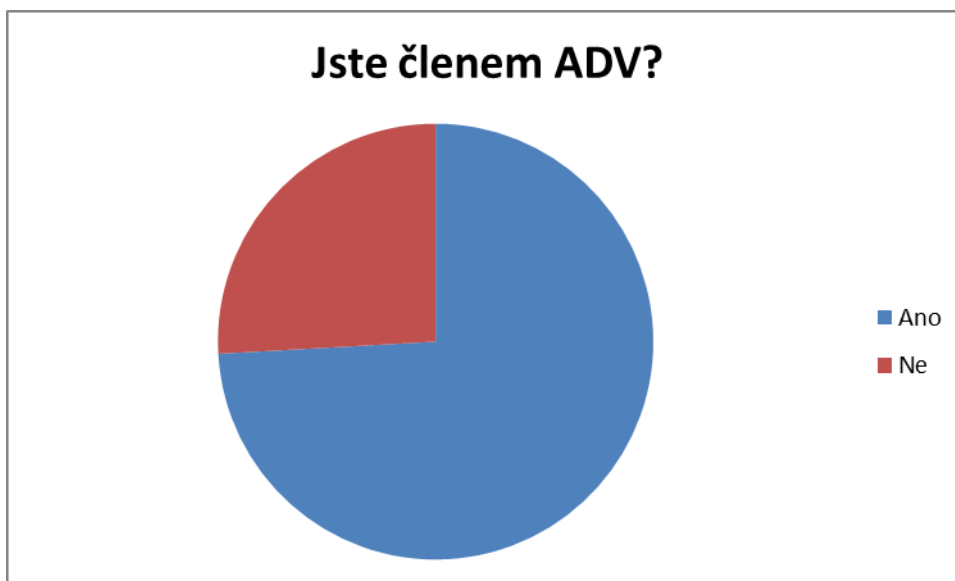
Ve sledovaném vzorku rodičů, je převážná část těch, kteří vzdělávají své děti doma, jak již bylo znázorněno v kapitole zabývající se nadáním dětí. V této chvíli se zaměříme na to, jaká část rodičů dětí, které vzdělávají své děti doma je součástí asociace vzdělávání. Toto sledování bylo uděláno, aby bylo ověřeno, jaká část rodičů vzdělává své děti doma, a přesto není součástí Asociace domácího vzdělávání. Asociace je sdružení, které pokud má fungovat jako podpůrný element pro rodiče, které vzdělávají své děti doma, a má být takovým rodičům podporou, potřebuje i samo podporu. Nejlepší podporou pro takovou organizaci je právě podpora těch, kteří mají stejný záměr, a to je vzdělávat své děti doma, což jsou právě rodiče doma vzdělávaných dětí. Tento pohled je zanesen do tabulky č. 6 a názorně zobrazen v Grafu č. 5.

Tabulka č. 6: Jste členem ADV?

Jste členem ADV?	Počet
Ano	83
Ne	29

Zdroj: vlastní šetření autora

Graf č. 5: Jste členem ADV?

Zdroj: vlastní šetření autora

Dalším se sledovaných ukazatelů, který je potřeba vzít v úvahu, zda mají rodiče, které vzdělávají své děti doma, pedagogické vzdělání a jaký je poměr mezi těmi, co ho mají a těmi, co ho nemají. Jak je ve sledování, které je prezentováno v následujících ukazatelích, velké množství rodičů má pedagogické vzdělání, které je samozřejmě v této úrovni sledování měřeno bez ohledu na úroveň dosaženého vzdělání. Důvod toho, že nás nezajímala úroveň vzdělání, bylo, že důležité pro vzdělávání dětí jsou základní pedagogické principy a ty jdou základem pedagogického vzdělání na jakékoli úrovni. Maximální úroveň vzdělávání je součástí jiného pohledu na vzdělávání rodičů. Výsledek toho, kolik rodičů má pedagogické vzdělávání je zaneseno do tabulky č. 7 a názorně zobrazeno v grafu č. 6.

Tabulka č. 7: Má rodič pedagogické vzdělání?

Má rodič pedagogické vzdělání?	Počet
Ano	61
Ne	51

Zdroj: vlastní šetření autora

Graf č. 6: Má rodič pedagogické vzdělání?

Zdroj: vlastní šetření autora

Další analýza dat, která byla udělána je pohled na maximální dosažené vzdělání u rodičů, kteří vzdělávají své děti doma. Zde je také patrné, že pro vzdělávání dětí doma, se rozhodují rodiče s vyšším vzděláním. Zde je právě zohledněno pouze maximální dosažené vzdělání bez rozlišení o jaký typ vzdělávání se jedná. Toto sledování bylo udělané pro přehled, jakou úroveň maximálního vzdělávání rodiče mají, protože je předpokládáno, že vysokoškolsky vzdělaní rodiče mají širší předpoklady pro vedení nadaných dětí, protože s v rámci svého studia museli sami projevit vysokou míru samostatnosti při vytváření diplomových a jiných kvalifikačních prací. Srovnání je zaneseno do tabulky č. 8 a názorně zobrazeno v grafu č. 7.

Tabulka č. 8: Jakou úroveň vzdělání rodiče mají.

Jakou úroveň vzdělání rodiče mají?	Počet
Gymnázium	4
Střední odborné s maturitou	22
Bakalářské	30
Magisterské	53
Doktorandské	3

Zdroj: vlastní šetření autora

Graf č. 7: Jakou úroveň vzdělání rodiče mají.

Zdroj: vlastní šetření autora

Bylo uděláno křížové porovnání na základě dat s posledních dvou pohledů, a výsledkem je poměr pedagogicky vzdělaných vysokoškoláků, kteří se rozhodli pro vzdělávání svých dětí doma. Toto sledování nám pomůže zpřehlednit, jaké množství rodičů má zároveň pedagogické vzdělávání a ještě na vysokoškolské úrovni. Výsledek takového pohledu na sebraná data je zanesen do tabulky č. 9 a názorně zobrazen v grafu č. 8 a v grafu č. 9. Po zhlédnutí výsledků sledování můžeme konstatovat, že velké množství rodičů má zároveň pedagogické vzdělání a zároveň se jedná o jistý stupeň vysokoškolského vzdělání, protože pedagogické vzdělání nemusí být notně vysokoškolské pedagogické vzdělání. Rodiče, kteří se pro vzdělávání rozhodují, jsou často pedagogy a tak mohou k dětem přistupovat nejen jako rodiče, ale také jako učitelé, kteří znají pedagogické principy. Mezi rodiči je však značná část rodičů, kteří takové vzdělávání nemají a budou jistě podporu v oblasti pedagogiky potřebovat, takové sledování je ukázáno v již zmíněné tabulce č. 9 a grafech 8 a 9.

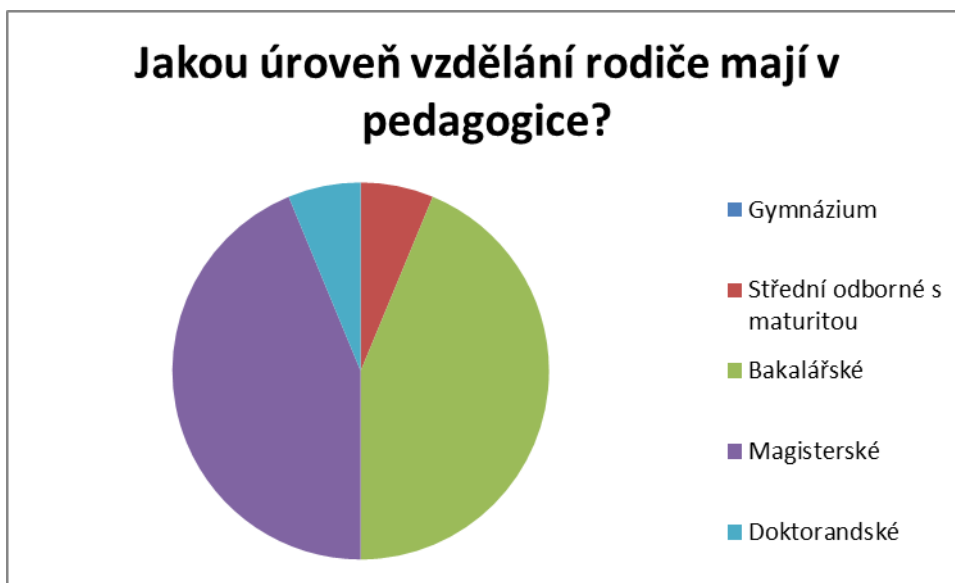
Tabulka č. 9: Jakou úroveň vzdělání rodiče mají.

Porovnání pedagogického vzdělání s ostatním zaměřením vzdělání.

Jakou úroveň vzdělání rodiče mají?	Pedagogické	Ostatní
Gymnázium	0	4
Střední odborné s maturitou	3	19
Bakalářské	21	9
Magisterské	21	32
Doktorandské	3	0

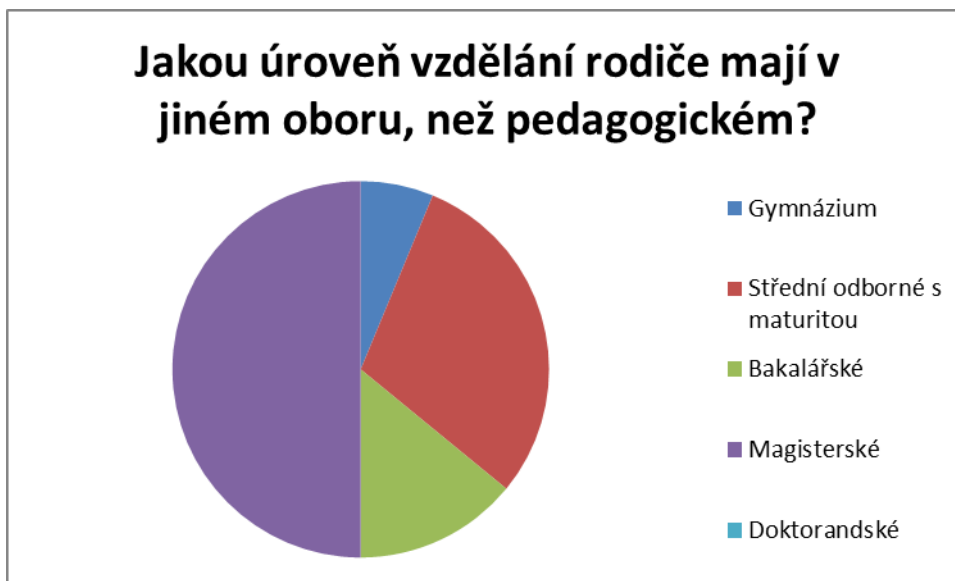
Zdroj: vlastní šetření autora

Graf č. 8: Jakou úroveň pedagogického vzdělání rodiče mají.

Zdroj: vlastní šetření autora

Graf č. 9: Jakou úroveň ostatního zaměření vzdělání rodiče mají.

Zdroj: vlastní šetření autora

4.3 DŮVĚRA RODIČŮ V ADV A OČEKÁVANÁ PODPORA

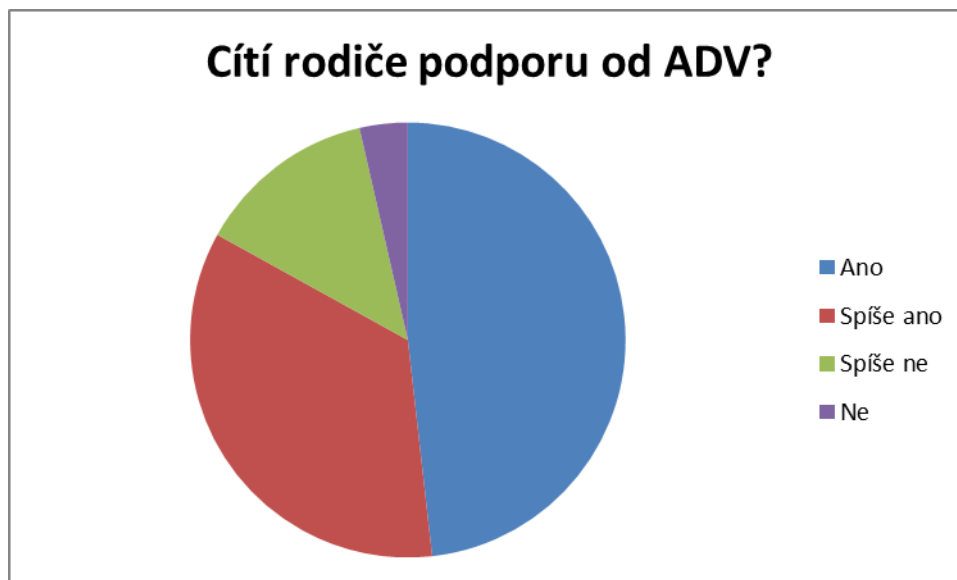
V této části se zaměříme na rodiče z pohledu jejich potřeb dalšího rozvoje. Nejprve se soustředíme na to, zda vůbec rodiče cítí podporu Asociace pro domácí vzdělávání. Toto sledování bylo uděláno, aby bylo zjištěno, jak rodiče vnímají podporu od Asociace domácího vzdělávání, pokud by taková podpora nebyla od rodičů chtěna, byla by otázka přípravy o dost složitější, protože by bylo nejprve nutné si takovou důvěru získat. Sledování však přineslo v této oblasti poměrně povzbudivé výsledky, ze kterých je patrné, že je podpora rodiči vnímána velmi pozitivně, hodnoty z tohoto sledování jsou zaneseny do tabulky č. 10 a názorně ukázány v grafu č. 10.

Tabulka č. 10: Cítí rodiče podporu od ADV.

Cítí rodiče podporu od ADV?	Počet
Ano	54
Spíše ano	39
Spíše ne	15
Ne	4

Zdroj: vlastní šetření autora

Graf č. 10: Cítí rodiče podporu od ADV.

Zdroj: vlastní šetření autora

Dalším pohledem do sebraných dat bude ukázáno, jak moc rodiče vnímají nutnost metodického vedení s výchovou svého dítěte. Toto sledování bylo uděláno, abychom zjistili, jak moc cítí rodiče potřebu takového vedení. Je možné, že se ve výsledku

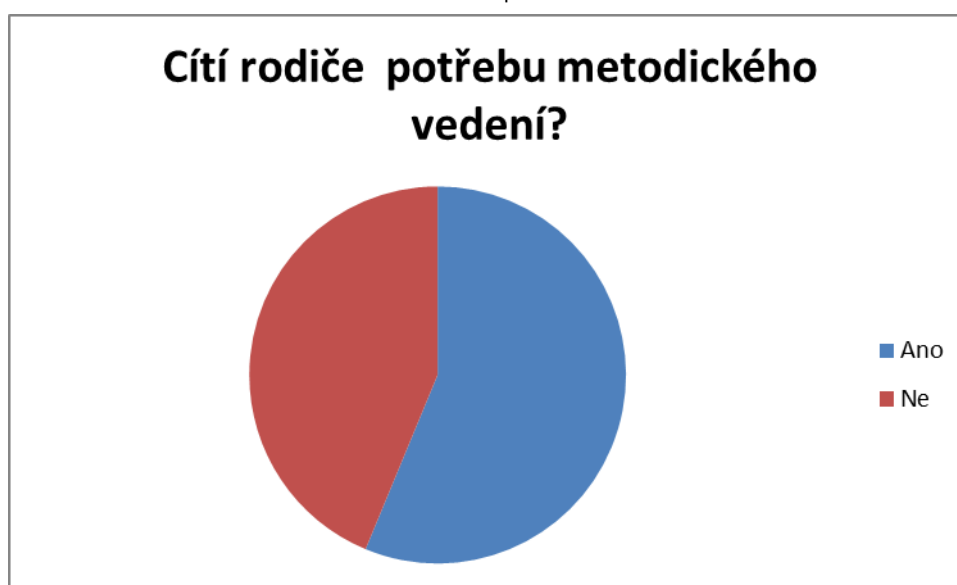
k takovému programu připojí i rodiče, kteří napsali, že metodické vedení nepotřebují. Případně i ti, kteří dotazník vůbec nevyplnili. Pro naše sledování je však důležitý poměr mezi těmi, kteří podporu pro metodické vedení cítí a kteří odpověděli, že nikoli. Výsledek takového sledování je zanesen do tabulky č. 11 a názorně zobrazen v grafu č. 11. Ze kterého je patrné, že větší polovina dotázaných rodičů vyslovila potřebu takového vedení.

Tabulka č. 11: Cítí rodiče potřebu metodického vedení.

Cítí rodiče potřebu metodického vedení?	Počet
Ano	63
Ne	49

Zdroj: vlastní šetření autora

Graf č. 11: Cítí rodiče potřebu metodického vedení.

Zdroj: vlastní šetření autora

4.4 PŘEDPOKLADY A PREFERENCE RODIČŮ

V této části se zaměříme na rodiče, kteří vzdělávají své děti doma, z pohledu jejich vlastního vnímání jejich vlastních předpokladů pro vedení dětí. Prvním pohledem je, v čem se cítí rodiče méně vzdělaní a cítí zde potřebu podpory, pro sledování jsme si vybrali základní vědní obory jako je psychologie, pedagogika, matematika, fyzika, přírodní vědy z dalších výtvarnou a tělesnou výchovu, neboť i v těchto oblastech hledáme děti s talentem. U této otázky bylo možné volit více odpovědí a tak je do sledování zahrnut souhrn všech výsledků odpovědí. Rodiče cítí nejmenší potřebu pro

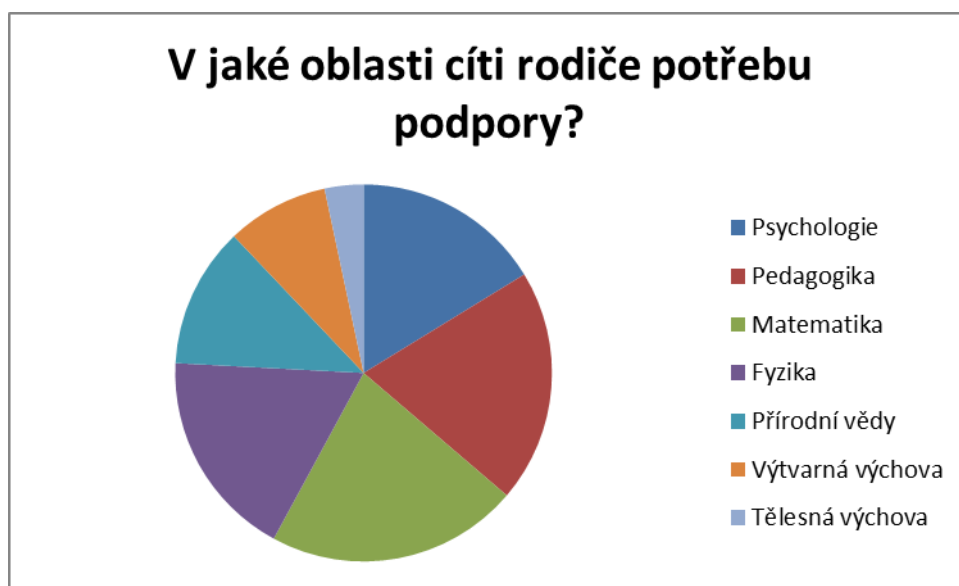
další podporu v oblasti tělesné výchovy, naopak v oblastech matematiky, fyziky, pedagogiky a psychologie, cítí potřebu podpory vysokou. Výsledky tohoto sledování jsou přehledně zaneseny do tabulky č. 12 a názorně zobrazeny v grafu č. 12.

Tabulka č. 12: V jaké oblasti cítí rodiče potřebu podpory

V jaké oblasti cítí rodiče potřebu podpory?	Počet
Psychologie	39
Pedagogika	48
Matematika	52
Fyzika	43
Přírodní vědy	29
Výtvarná výchova	21
Tělesná výchova	8

Zdroj: vlastní šetření autora

Graf č. 12: V jaké oblasti cítí rodiče potřebu podpory

Zdroj: vlastní šetření autora

Obdobné sledování bylo ještě uděláno z pohledu, kde se cítí rodiče naopak silní. To nám může pomoci s výběrem vzdělavatelů i mezi rodiči. Opět zde byla možnost vybrat více možností a tak je ve sledování souhrn všech výsledků odpovědí. Rodiče, kteří nám odpověděli, se často cítí silní v pedagogice a psychologii, ale také např. v oblasti přírodních věd, což je poměrně zajímavé zjištění. Ostatní oblasti jsou poměrně solidně zastoupeny a bylo by možné z rodičů určitě vybrat případné kandidáty pro vedení odborných seminářů. Pro vedení seminářů budeme jistě hledat renomované odborníky, ale lektoři z řad rodičů mohou předat i víc, než jen odbornou znalost, ale

i osobní zkušenosti, protože se při vedení svých dětí setkávají s obdobnými problémy jako ostatní rodiče, kteří vzdělávají své děti v domácím vzdělávání. Sledování je zaneseno do tabulky č. 13 a názorně zobrazeno v grafu č. 13.

Tabulka č. 13: V jaké oblasti cítí rodiče, že v ní jsou silní.

V jaké oblasti cítí rodiče, že v ní jsou silní?	Počet
Psychologie	49
Pedagogika	51
Matematika	33
Fyzika	24
Přírodní vědy	48
Výtvarná výchova	41
Tělesná výchova	28

Zdroj: vlastní šetření autora

Graf č. 13: V jaké oblasti cítí rodiče, že v ní jsou silní.

Zdroj: vlastní šetření autora

Na základě předchozích dvou sledování byl udělán poměr mezi tím, v čem se rodiče cítí silní a v čem slabí, abychom získali poměrný snímek toho, co máme v rodičích jako znalostní kapitál a kde nám zase odborné znalosti chybí. Pokud poměr mezi těmito dvěma ukazateli vyjde vyšší než jedna, pak máme vyšší podíl těch, kteří znalost v oblasti přiznávají oproti těm, kteří ji cítí jako potřebu, pokud vychází poměr menší než jedna, pak se jedná o opačný případ. Jedná se o oblasti mezi rodiči, kde je větší poptávka po vzdělávání, než je rodičů s přiznanou znalostí ve sledované oblasti. Až na matematiku a fyziku nám sledování dopadlo velice dobře, v oblasti tělesné výchovy docela několikanásobně více rodičů přiznává, že se cítí silní oproti těm, co cítí

tuto oblast jako své slabé místo. Tento poměrový přehled je zanesen do tabulky č. 14 a názorně zanesen do grafu č. 14.

Tabulka č. 14: Poměr mezi počtem rodičů silný/slábý v oblastech vzdělávání.

Poměr mezi počtem rodičů silný/slábý v oblastech vzdělávání.	Počet
Psychologie	1,256
Pedagogika	1,063
Matematika	0,635
Fyzika	0,558
Přírodní vědy	1,655
Výtvarná výchova	1,952
Tělesná výchova	3,5

Zdroj: vlastní šetření autora

Graf č. 14: Poměr mezi počtem rodičů silný/slábý v oblastech vzdělávání.

Zdroj: vlastní šetření autora

Vzhledem k tomu, že uvažujeme o vzdělávacím programu pro rodiče, bylo nutné získat jejich preference k formě, jakou by měl vzdělávací program probíhat. Bylo zvoleno několik základních možností. Toto sledování bylo uděláno, aby byly známé preference způsobu vzdělávání rodičů. Vzhledem k tomu, že rodiče fungují se svými dětmi převážně nejvíce v režimu, kdy od pondělí do pátku pracují s dětmi v normálním školním režimu a ještě většinou minimálně jeden z rodičů chodí do práce, není překvapením, že největší zájem je o způsob vzdělávání, který bude v souladu se standardním provozem rodiny. V tomto pohledu tedy jsou hlavními kandidáty na způsob vzdělávání právě způsob, který bude prováděn v nepracovních dnech, případně

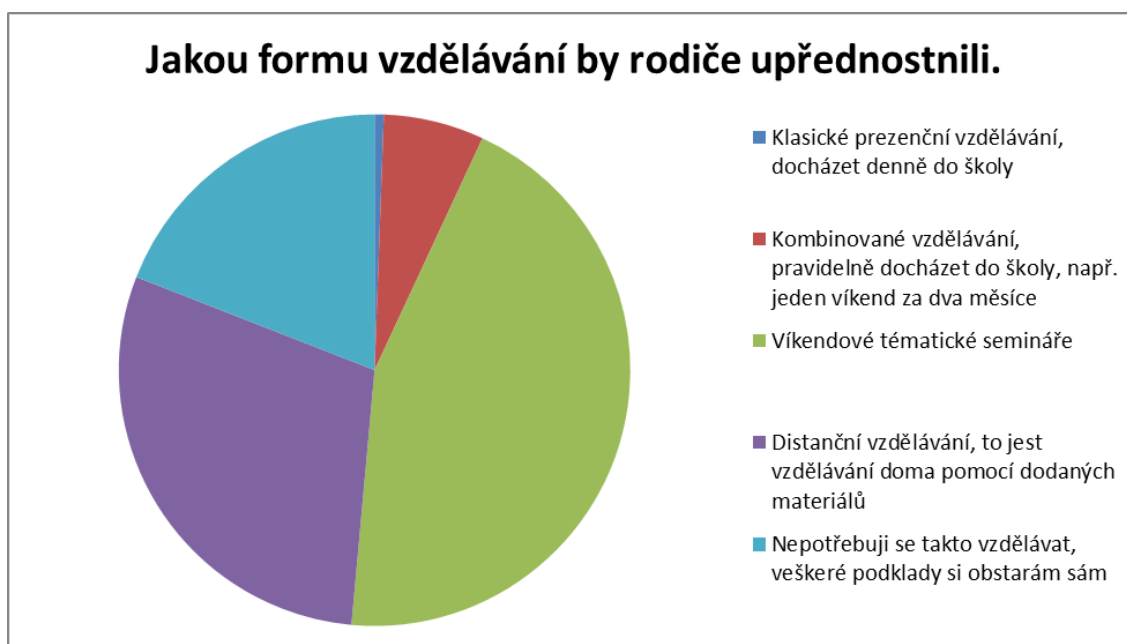
formou distančního vzdělávání. Také je zde část rodičů, kteří necítí potřebu se jakkoli takto organizovaně vzdělávat, to nic nemění na tom, že je tu většina těch, kteří podporu chtějí. K formě se vyjádřila i část rodičů, kteří necítí potřebu metodického vedení, ale i přesto jistou formu podpory očekávají. Odpovědi na rodičovské preference k formě vzdělávání jsou zaneseny do tabulky č 15 a názorně zobrazeny v grafu č 15.

Tabulka č. 15: Jakou formu vzdělávání by rodiče upřednostnili.

Jakou formu vzdělávání by rodiče upřednostnili.	Počet
Klasické prezenční vzdělávání, docházet denně do školy	1
Kombinované vzdělávání, pravidelně docházet do školy, např. jeden víkend za dva měsíce	11
Víkendové tematické semináře	77
Distanční vzdělávání, to jest vzdělávání doma pomocí dodaných materiálů	51
Nepotřebuji se takto vzdělávat, veškeré podklady si obstarám sám	33

Zdroj: vlastní šetření autora

Graf č. 15: Jakou formu vzdělávání by rodiče upřednostnili.

Zdroj: vlastní šetření autora

4.5 CELKOVÉ HODNOCENÍ SLEDOVÁNÍ

Na základě výsledků sledování si můžeme udělat následující závěr. V domácím vzdělávání máme vysoký podíl nadaných žáků. Děti jsou vzdělávány rodiči, kteří mají vysoké předpoklady k tomu, aby své děti vzdělávali efektivně, neboť jsou to z velké části pedagogové a v mnoha případech vysokoškolsky vzdělaní lidé. Také motivovanost rodičů je vysoká, primárně proto, že vzdělávají své vlastní děti, ale také

jako odborníků, kteří chtějí svou práci vzdělavatelů dělat pořádně. Rodiče nám přiznávají, že v některých oblastech cítí potřebu odborného vedení, na druhou stranu, je zde velké množství rodičů, kteří se v různých oborech cítí silní. Rodiče se cítí Asociací domácího vzdělávání podporovaní, a tak je možné počítat s tím, že pokud bude nějaký rozvojový program sestaven, budou se rodiče takového programu účastnit. Rodiče nám také odpověděli na způsob, jaký by u takového programu pro rozvoj upřednostnili, což bude zohledněno ve formě takového rozvojového programu. Můžeme tedy shrnout, že máme vzdělané a motivované rodiče, kteří jsou otevření dalšímu rozvoji, aby mohli efektivněji pomáhat svým dětem v rozvoji jejich talentu.

5 ROZVOJOVÝ PROGRAM

Na základě analýzy odpovědí rodičů, které byly popsány v předešlých kapitolách a rozhovorů s některými rodiči, byl vysloven tento závěr. Ve většině případů rodiče uvítají program, který by jim pomohl s rozvojem jejich dítěte. Formu výuky pro rozvojový program by bylo dobré vybrat podle preference rodičů. Forma, která vyhověla většině oslovených rodičů, je forma víkendových seminářů, které je možné dělat jako pobytové, případně jako nepobytové, při kterých se účastníci postarají o své ubytování samostatně. Pobytové mají tu výhodu, že kromě organizované výuky, mohou rodiče strávit čas i v neformálních rozhovorech, kde si budou moci vyměnit zkušenosti, případně navázat nové kontakty, které jim pomohou v dalším rozvoji, při kterém se mohou rodiče svými zkušenostmi navzájem obohatit, nebo zorganizovat společné akce se svými dětmi. V našem rozvojovém programu bude primárně zaměřeno na formální stránku organizované výuky a stanovením rozvojového programu. Vlastní organizací konkrétních akcí nebude v této práci navrženo. Bude stanovena ideální posloupnost vzdělávacích akcí, aby rodiče mohli být vzděláváni v kontextu s již dosaženým vzděláním. Také bude navržena ideální posloupnost pro získání maximálního efektu předávání znalostí pro rozvoj nadaného dítěte, tak aby jednotlivé složky programu na sebe navazovaly a nedocházelo k úniku pochopení předávané informace, protože bude obsahovat nepochopitelnou a dříve neprobranou a nevysvětlenou problematiku. Pro rozvojový program budou použity metody a postupy, které budou odpovídat věkové skupině a možnostem studentů, což budou převážně rodiče, dospělí lidé ve středních letech, v produktivním věku, kteří mají minimálně středoškolské vzdělání, zakončené maturitní zkouškou, v mnoho případech však vyšší, bakalářské, magisterské a v některých případech i doktorandské. Někteří z rodičů, kteří nám dotazník vyplnili, se přihlásili k aktivní spolupráci na takovém programu. Ve skupině těchto rodičů jsou i tací, kteří mají znalosti v pedagogice, psychologii i jiných oborech a tak můžeme v rámci rozvojového programu počítat s jejich pomocí a radou, případně s vedením celého semináře, neboť kromě odbornosti, kterou takoví rodiče mají je zde osobní zkušenost s vlastními dětmi, a tak mohou více porozumět prostředí, ze kterého rodiče přicházejí.

5.1 ZÁKLADNÍ SLOŽKY PROGRAMU

Pro rodiče, které mají, nebo si myslí, že mají, nadané děti, je nejdůležitější součástí jejich vzdělání to, jak mohou rozpoznat nadání a jak je mohou u nadaného dítěte rozvíjet. Cílem rozvojového programu bude, formou dalšího vzdělávání vytvořit program pro rodiče doma vzdělávaných nadaných dětí, který rodičům pomůže rozvinout jejich vlastní schopnosti, dovednosti a vědomosti, které jim usnadní práci při vzdělávání jejich nadaných dětí. Základní složku rozvojového programu budou základy psychologie, které jsou při práci s nadanými dětmi nejvíce potřeba, v těchto základech budou rodičům představeny modely nadání a způsoby práce s nadanými dětmi, jak rozpoznat nadání a jak se s nadáním vypořádat. Další složkou rozvojového programu bude pedagogické minimum, ve kterém budou rodiče seznámeni se základními pedagogickými principy a speciální pedagogikou pro práci s mimořádně nadanými dětmi. Na základě výzkumu, který byl udělán, bude možné nabídnout rodičům vzdělávání v oblastech matematického myšlení, přírodních věd, fyziky, sportovní výchovy a dalších oborů, vždy se snahou sehnat pro daný obor odborníka, který bude umět rodičům předat hodnotné rady a zkušenosti, umět rodičům odpovědět a poradit v konkrétních případech, případně dát kontakty a povzbudit k návštěvě dalších odborníků, pokud nebudou moci sami odpověď poskytnout. Další možností, která bude rodičům nabídnuta, je zprostředkování tutora pro jejich vlastní práci, jakéhosi osobního konzultanta v oblasti, ve které bude u dítěte rozpoznáno nadání.

Oblasti rozvoje u rodičů budou z oblasti psychologie, pedagogiky, speciální pedagogiky, matematiky, fyziky, přírodních věd a výtvarné výchovy. Ve všech oblastech bude práce zaměřena na práci s nadanými dětmi a rozvoji nadaných dětí v těchto oblastech.

Vzdělávací program by byl složen s odborných seminářů, které by byly rozděleny do třech kategorií. První kategorii by tvořily ty semináře, jejichž obsahem by bylo předání nutných dovedností a znalostí, bez kterých není vůbec možné pracovat s nadaným dítětem dále. V těchto seminářích by byl základ pedagogiky a psychologie se zaměřením právě na práci s nadanými žáky. Druhou kategorií by byly odborné semináře, pro rozvoj konkrétních dovedností, podle rozpoznání nadání vyučovaného dítěte a ve třetí kategorii by byly praktické semináře, určené na interaktivní práci s rodiči formou cvičení. Samostatnou oddělenou oblastí práce s rodiči by byly neformální rozhovory nad čajem či kávou, které by sice byly po organizační stránce vzdělávací akce připravené, ale jejich skutečný obsah by záležel čistě

na rodičích. V tomto volném čase mohou rodiče předávat zkušenosti sobě navzájem, neboť někdo je v něčem dobrý a v jiné oblasti pomoc potřebuje. Tyto oblasti jejich vzdělání a zkušeností se mohou navzájem doplňovat a tak se mohou stát jeden druhému pomocníkem. Zde vidím jako velikou přidanou hodnotu právě takové spolupráce s Asociací domácího vzdělávání, že umožní rodičům společné aktivity, některé i společně s dětmi a tak se mohou rodiče seznámit, děti se mohou potkat se svými, často obdobně nadanými vrstevníky a mohou vznikat dlouhodobé vztahy.

5.2 CÍLOVÁ SKUPINA ROZVOJOVÉHO PROGRAMU

Rozvojový program bude zaměřen primárně na rodiče, kteří vzdělávají své děti doma, nebo o tom vážně uvažují. Jedním z důvodů, proč budeme pracovat s touto skupinou rodičů je, že byl primárně na ní výzkum a tvorba rozvojového programu zaměřen, dalším důvodem je, že je předpoklad vysoké motivovanosti takových rodičů pomoci svým dětem maximálně jejich nadání rozvinout, protože samotný fakt, že rodič vzdělává své dítě doma, je věrohodným ukazatelem takové motivovanosti. Jak už bylo naznačeno, program je primárně zaměřen na rodiče doma vzdělávaných dětí, ale druhotným jevem takové ho vzdělávání je i práce se samotnými dětmi. Vy se v naší práci zaměříme právě na práci s rodiči a pro ně bude program stavěn. Budeme se hlavně soustředit na rodiče s nadanými dětmi, které vzdělávají své děti v rámci domácího vzdělávání.

Základním předpokladem pro úspěšnost jakéhokoli vzdělávacího programu je vysoká motivovanost účastníků takového programu. Z průzkumu je patrné, že víc než polovina dotázaných rodičů by ráda metodickou podporu pro vedení svého dítěte, více jak tři čtvrtiny rodičů cítí podporu při vedení svých dětí od Asociace pro domácí vzdělávání a nakonec se rodiče popsali i oblasti, ve kterých by se jim podpora hodila. Jak již bylo zhodnoceno na závěr předchozí kapitoly, máme motivované rodiče, kteří z větší části uvítají rozvojový program, nejvíce rodičů se vyjádřilo pro formu, která bude probíhat mimo pracovní týden, převážně během víkendů, ale také jsou otevřeni formě vzdělávání pomocí dodaných materiálů, ať už v papírové, tak elektronické podobě. Vzhledem k množství rodičů, které se bude pohybovat v řádu desítek, maximálně stovek rodičů a nákladnosti vytvoření korespondenčního, jehož vytvoření je velice nákladné a takový program se zaplatí až ve chvíli, kdy takový program připravujeme pro tisíce účastníků, budeme se při vytváření rozvojového programu soustředit na formu, kterou rodiče preferovali a to program pomocí víkendových tematických seminářů. Program bude strukturován a budou v něm semináře rozdělané do různých

skupin, podle toho, zda se bude jednat o seminář se základními dovednostmi, bez kterých vzdělávat není možné, nebo obtížné a vedlejší, které budou zaměřené na různé specifické dovednosti, které jsou specifické podle nadání dítěte a možností rodiče.

5.3 POUŽITÉ VZDĚLÁVACÍ METODY

Jak již bylo napsáno v předchozí kapitole, budeme v rámci vzdělávacího programu používat formu víkendových vzdělávacích seminářů. Teď bychom se zaměřili na metody, které v rámci víkendových seminářů budou použity. Volba dobrých metod, je jedním ze základních pilířů pro to, aby si studenti ze vzdělávací akce odnesli maximum. Metody, které pro tento způsob můžeme použít, je možné rozdělit do několika skupin. Ty můžeme rozdělit na:

- Metody slovní
- Metody názorně demonstrační
- Metody praktické

Z metody slovních, které budeme pro náš program uvažovat, se jedná především o metody monologické, které budou formou přednášky, která bude v rámci harmonogramu pro víkendové vzdělávací semináře. Metody slovní, přednášku, budeme doplňovat metodami názorně demonstračními, jako je ukázka různých modelů, projekce, použití různých pomůcek pro lepší pochopení předávaného a o metody praktické, při kterých můžeme rodičům dát možnost prakticky vyzkoušet nabitě vědomosti, třeba formou práce ve skupinách.

Metody slovní byly vybrány proto, že tvoří jakousi základnu pro předávání vědomostí a to jak z pohledu efektivity, tak z pohledu rychlosti předávaných informací. Metody slovní, můžeme rozdělit na metody monologické, které budou použité právě v již popsané formě přednášky a metody dialogické, které budou uplatněny jako forma diskuze s lektorem v časovém prostoru po vlastní přednášce, případně jako forma rozhovoru jak s lektorem po výuce, tak formou vzájemné diskuze mezi posluchači navštíveného semináře.

Metody demonstrační budou do programu zařazeny proto, že pokud je předávaná látka dobře demonstrována jakoukoli názornou formou, je pro posluchače lépe zapamatovatelná a pro pozdější dobu lépe vybavitelná a prakticky použitelná.

Metody praktické budou v našem vzdělávacím programu využívány minimálně, mohou se však ukázat oblasti, kde bude mít takové praktické cvičení význam, tak pak bude taková praktická metoda zařazena. Je možné ji třeba zařadit jako pokusný

rozhovor s dítětem v oblasti diagnostiky nadání, kde jeden z uchazečů může takový rozhovor vést a druhý může asistovat jako dítě, které je zkoumáno, je jasné, že z takového pokusu nemohou vyjít relevantní výsledky, ale jako praktické cvičení to může být pro účastníky přínosné.

5.4 ORGANIZAČNÍ FORMY VÝUKY

Výuka v rámci rozvojového programu by měla být koncipována s ohledem na skupinu posluchačů, která se v rámci rozvojového programu bude scházet ke vzdělávání. V tuto chvíli je počítáno s tím, že se setká primárně skupina rodičů, které vzdělávají své děti doma v rámci domácího vzdělávání, a proto forma bude zvolena s ohledem na tuto skupinu posluchačů. Základní formy výuky můžeme rozdělit takto:

- Individuální
- Hromadná, frontální
- Individualizovaná
- Diferencovaná
- Skupinová
- Integrovaná

Pro potřeby vzdělávacího programu budeme uvažovat pouze o individuální, hromadné a skupinové formě výuky.

Hlavní formou pro rozvojový program uvažujeme hromadnou, frontální výuku. Vzhledem k omezené možnosti v počtu takových seminářů s ohledem na to, že rodiče nebudou moci trávit na seminářích mnoho hodin, neboť návštěva takových rozvojových aktivit je často na úkor jiných jejich povinností, byla vybrána tato forma proto, aby rodiče mohly dostat v relativně krátkém čase pokud možno co nejvíce informací, případně podnětů pro další studium. Frontální forma bude doplněna o formu skupinovou, ve které mohou rodiče v malých skupinách společně diskutovat nad určitým tématem, které bude předneseno a vysvětleno, případně mohou závěry z této práce přednést ostatním skupinám. Taková interaktivní forma může, pokud je dobře vedená, prohloubit nabyté vědomosti, které byly předneseny lektorem v rámci výuky. Nakonec můžeme uvažovat i o individuální výuce, kterou v omezené míře, můžeme rodičům, na základě jejich vlastních možností a talentu jejich dětí, je možné zprostředkovat, tak aby talentované dítě, mělo opravdu odborné vedení a mohlo dojít u dítěte k rozvinutí talentu. Tento individuální přístup však nemůže a ani nebude nahrazovat odbornou práci psychologa v pedagogicko-psychologické poradně, ale je docela možné, že se na základě individuální formy výuky dospěje k závěru, že by rodič

měl takovou poradnu s dítětem navštívit, což chápeme také jako úspěch rozvojového programu, že budou rodiče povzbuzení a motivováni, takovou poradnu navštívit, neboť se na základě průzkumu ukázalo, že poradnu navštívila se svým dítětem, s cílem zjistit talent, zhruba čtvrtina dotázaných rodičů.

5.5 DIDAKTICKÉ PROSTŘEDKY

Didaktické prostředky představují veškerou materiální výbavu pro výuku, které zvyšují efektivnost průběh rozvojového programu. Společně se zvolenými vyučovacími metodami výrazně pomáhají k dosažení vzdělávacích cílů. Hlavní rozdělení didaktických prostředků je možné do dvou skupin. První skupinou je didaktická technika a druhou učební pomůcky. Z didaktické techniky budeme pro rozvojový program uvažovat, tabuli, flip chart, datový projektor, osobní počítač, laserové ukazovátko a pro větší přednášky též ozvučovací zařízení složené s mikrofonom, mixážního pultu, zesilovače a reproduktorových beden. Učební pomůcky budou voleny s ohledem na téma, které bude probíráno, v každém případě budou použity publikace, které se danou problematikou zabývají. Bude se ve většině případů jednat o publikace vydané v knižní podobě, které byly vydány nějakým vydavatelstvím, které se tiskem výukových materiálů zabývá, v některých ojedinělých případech se však budou vyskytovat i materiály vytvořené účelově pro určitou vzdělávací akci. Veškeré vzdělávací akce budou provázeny projekcí připravených powerpointových prezentací, které pomohou udržet kontinuitu předávané látky a celkově umožní účastníkům snadnější orientaci v nově získávaných vědomostech. Prezentace promítané na projektor není možné bez osobního počítače a tak takové zařízení bude nedílnou součástí všech uvažovaných přednášek, bude však použit i pro seznámení účastníků s odbornými internetovými stránkami, které se probíranou látkou budou zabývat. Také je možné prezentovat některé výukové programy, které se budou tematicky k probírané látce hodit. Laserové ukazovátko bude použito jako podpůrná součást pro projekci přes projektor, pomocí této pomůcky bude možné z libovolného místa upozornit na jakýkoli detail promítané projekce. Ozvučovací soustava bude dle možností používána jak při větších přednáškách, tak při společných zahájeních a koncích víkendových rozvojových programů, tak jako podpora při různých společných akcích konaných vně budov, jako jsou různé sportovní a herní aktivity a podobné činnosti. Jednotlivé semináře a setkání budou uskutečňována v prostorách škol, spolupracujících s Asociací domácího vzdělávání, které jsou vybaveny potřebnou didaktickou technikou a ve kterých je i zázemí, ve kterém je možné připravit občerstvení, případně je zde

místo pro neformální setkání a odpočinek. Jelikož budou semináře organizované přes víkend, tak nebude ohrožen vlastní provoz škol, které fungují pro žáky základních škol v pracovní dny.

5.6 ELEARNING

Samostatnou oblastí, kterou zařadíme do rozvojového programu je eLearning. Tato forma představuje celou samostatnou oblast, která se velmi intenzivně rozvíjí. V současné době existuje několik volně distribuovaných platforem pro vývoj a provoz tohoto způsobu vzdělávání. Tato forma sebou přináší v současné době velmi efektivní způsob vzdělávání, který je způsoben velkým rozmachem informačních technologií, snadnou dostupností vývojových nástrojů a snadnosti jejich používání. Instalace a zprovoznění takového nástroje představuje zhruba den práce. Zaučení metodika vzdělávací akce, aby byl schopen vytvářet smysluplné vzdělávací eLearning akce je zhruba jeden týden. Vlastní provoz takového kurzu je výpočetně poměrně nenáročný a je možné ho provozovat jak na lokálních podnikových sítích, tak na internetových serverech, které jsou dostupné z jakéhokoli počítače, nebo zařízení připojeného do internetu, na kterém je možné provozovat libovolný internetový prohlížeč.

V rámci elektronického vzdělávání, eLearningu, je tedy možné připravit jakýkoli kurz, který může mít také svoji prezenční alternativu, které bude uskutečňována pomocí přednášky v rámci vzdělávacích víkendů. V elektronické formě, pomocí eLearningu je sice student ochuzen o interakci s učitelem, ale tempo si může zvolit takové, které odpovídá jeho schopnostem. Pochopení látky předávané pomocí elektronického kurzu je zajištěno pomocí průběžných testovacích scénářů, které prověří studenta, zda probíranou látku pochopil, pokud ne, tak studentovi doporučí opakování na základě úspěšnosti v průběžném testu. Až po úspěšném protestování průběžným testem může student pokračovat se studiem v další kapitole. Příprava takového kurzu tedy není těžká na zvládnutí technologií pro vytvoření takového kurzu, ale v metodické propracovanosti, rozčlenění do kapitol, které budou reprezentovat samostatný celek a pro tento celek připravit strukturovaný test, který by prověřil celkové pochopení kapitoly, za kterou test následuje.

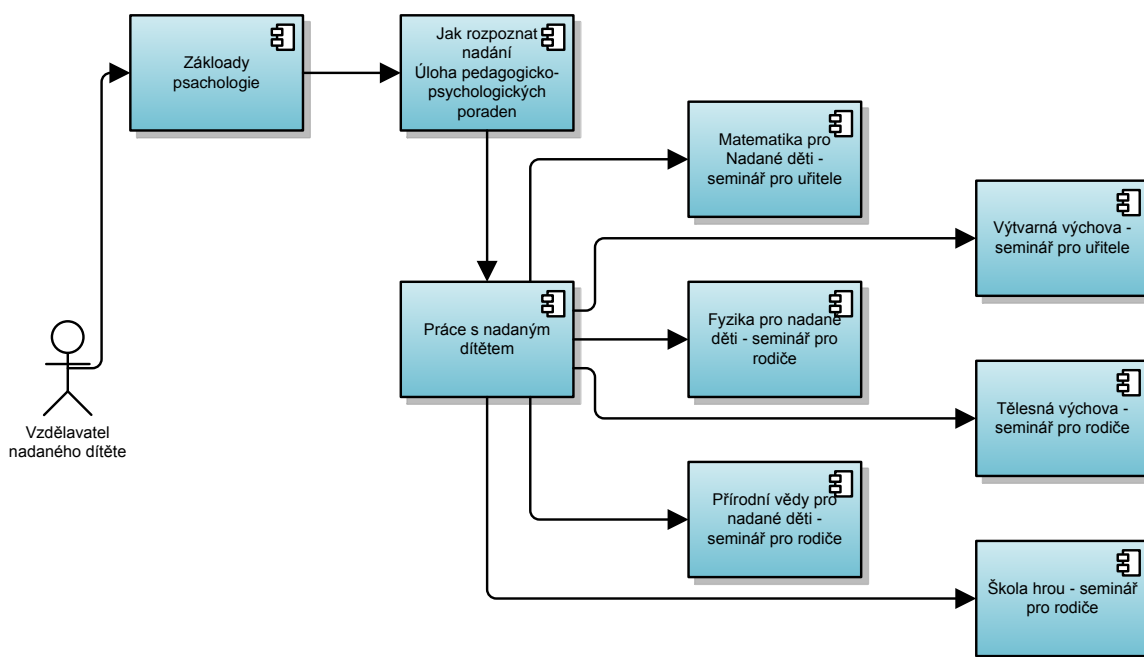
Protože je předpoklad, že obdobné nasazení pro metodické zpracování obsahu kurzu a prověření nabytých znalostí je do jisté míry podobné i pro kurz vedený pomocí přednášky, tak předpokládáme, že nebude výrazněji složitější, připravit podobný kurz o pro vzdělávání pomocí eLearningu. Nechápeme však eLearning jako plnou náhradu víkendových seminářů, ale jako podpůrný systém vzdělávání, který mohou studenti,

rodiče nadaných dětí, procházet ve svém volném čase na místě, které si sami vyberou. Určitě nelze tímto způsobem nahradit vytváření neformálních vztahů mezi studenty, rodiči nadaných dětí, kteří si mohou být větší oporou, než nejpropracovanější vzdělávací systém.

5.7 STRUKTURA ROZVOJOVÉHO PROGRAMU

V přechozích oddílech byly popsány metody a formy, které budou v rozvojovém programu použity, a následně bude soustředěna pozornost na jednotlivé složky rozvojového programu, kde bude formou atomických oblastí a vazeb mezi nimi zpracován ucelený program tak, aby po jeho absolvování měli absolventi tohoto programu znalosti a dovednosti, které jim umožní efektivněji pracovat s nadaným dítětem tak, aby byl potenciál v nadání dítěte co nejefektivněji využit. Na konci každá probrané oblasti bude formou strukturovaného testu ověřeno, zda rodiče danou problematiku pochopili a jestli je efektivní pro jejich vzdělání postupovat v programu dále. Jelikož se nebude jednat o formální, ale pouze dobrovolné vzdělávání, bude k testu přihlíženo pouze jako k informaci o dosažení vzdělání, a závěr z něho bude pouze doporučující a nebude nikomu bráněno postupovat v programu dále. Jen v případě hodně špatných výsledků v testu bude studentovi silně doporučeno nepokračovat, ale nejprve si osvojit látku ze základního oblasti, aby byla pro něj i pro ostatní účastníky následných oblastí výuka efektivní a nebylo zdržováno dotazy na základní vědomosti s předchozích oblastí. Struktura a vazby mezi oblastmi jsou popsány v Obrázku č.7: Struktura rozvojového programu.

Obrázek č. 7: Struktura rozvojového programu

Zdroj: vizualizace autora

Jako základní stavební kámen rozvojového programu je oblast pojmenovaná „Základy psychologie“. V rámci tohoto oblasti budou probrány základny psychologie se zaměřením primárně na nadané děti. Budou probrána osobnostní typologie a některé modely nadání, které byly prezentovány v rámci této práce. Tyto znalosti jsou elementární pro pochopení toho, co nadání znamená a jaké faktory mohou ovlivňovat nadání u jedince. Také je potřeba si pro další studium vymezit a pochopit slovník používaných slov, aby se při následném studiu vycházelo ze stejného pochopení základní terminologie a nedocházelo k zbytečným nedorozuměním a mylným interpretacím, případně v důsledku k nesprávnému přístupu k nadanému dítěti. Tyto základy je možné též připravit formou eLearningových kurzů.

Dalším stavebním kamenem rozvojového programu je oblast, která má za cíl se zabývat tím, aby bylo dobře a srozumitelně popsáno, jak nadání u dětí rozpoznat. Tato oblast byla nazvána „Jak rozpoznat nadání“. V rámci této oblasti budou probrány postupy a metody, jak rozpoznat nadání. Bude probrán i pojem IQ, inteligenční kvocient, princip tohoto ukazatele a způsob, jak jej lze změřit. Součástí bude také zmíněna nezastupitelná role pedagogicko-psychologických poraden, neboť v těchto poradnách pracují lidé, kteří se speciálně dětmi v předškolním a školním věku zabývají a mohou rodičům v rozpoznání nadání pomoci a také doporučit, jak s dítětem dále pracovat. Součástí také bude přednáška pracovníka pedagogicko-psychologické, který

je nejen odborně vybaven, ale také může demonstrovat na konkrétních případech, neboť má mnoho zkušeností z praktické práce s nadanými dětmi. Velkým přínosem také pro rodiče bude, že se budou moci s takovým pracovníkem setkat jako s člověkem, ze kterého nemusí mít strach, ale jako s někým, kdo je primárně nastaven k tomu, aby rodičům a vzdělavatelům pomáhal.

V prvních dvou oddílech byl položen teoretický základ pro to, aby bylo možné dále s rodiči pracovat v jejich dovednostech v práci s nadaným dítětem. Další oblasti budou zaměřeny na praktickou práci s nadanými dětmi. Budou představeny modely, se kterými je možné se v rámci mimořádně nadaných dětí setkat. Modely byly popsány v této práci a jedná se o práci s dětmi ve školách s jenom nadanými žáky, přes práci s třídami ze samých nadaných žáků v rámci normální školy až po skupinové a individuální vzdělávání. Samostatnou kapitolu, na kterou bude v rámci programu nejvíce zaměřeno, je práce s nadanými dětmi v rámci domácího vzdělávání, kde dochází k individuální výuce, kterou provádí rodič dítěte a je většinou vedena zcela samostatně, bez přítomnosti nenadaných dětí. Budou probrány jednotlivé výhody a nevýhody takové práce a ukázány praktické cvičení a způsoby práce s nadanými jedinci. Další částí programu bude zaměřena na práci s dítětem pro rodiče, kteří pracují již s dítětem, které má nadprůměrné nadání v určité oblasti, budou zde také představeny konkrétní praktické ukázky příkladů a úloh, které mohou nadaní žáci řešit. Konkrétní oblasti nadání budou zaměřeny na matematiku, fyziku, přírodní vědy, výtvarnou výchovu a tělesnou výchovu. Posledním oblastí, která v rozvojovém programu bude zařazena, je oblast nazvaná „Škola hrou“. Už v samotném názvu je popsáno, že nejvíce se dítě naučí, když ho učení bude bavit. Dítě si hraje proto, že jej hra baví a stejným způsobem lze přistoupit i k učení, není sice možné se touto formou naučit všechno, ale pro vybrané oblasti vzdělávání je tato forma velice účinná. Například, pokud chci dětem přiblížit vesmír a mechaniku planet, tak je mohu motivovat např. tím, že je vezmu jasnou noc na temné místo a ukážu jim v dalekohledu skutečné planety, jako je například Saturn, pokud takové dítě uvidí Saturn na vlastní oči, vždy se mu ten obrázek vybaví, než když uvidí jen jeho fotografie.

5.8 SPECIFIKA A ROZSAH SEMINÁŘŮ

Rozsah seminářů bude volen podle obsahu, které bude detailně rozpracován až při přípravě konkrétního semináře. Odhadovaná doba pro je průměrně pro každý seminář dvě až čtyři vyučovací hodiny a dvě až čtyři hodiny pro praktické cvičení. Celková doba takového vzdělávacího programu je odhadována na dvě víkendové akce. Ve všech

seminářích, které budou organizovány, se počítá s didaktickými pomůckami, jako je počítač, projektor, omývatelná tabule, ale i speciální pomůcky, které budou rozdány jednotlivým studentům, aby mohla být spolupráce s lektorem více interaktivní. Mezi takové pomůcky můžou patřit různé modely, podobné těm, které používají učitelé pro demonstraci nějakého jevu. Pro základní kurzy je počítáno s obdobnou verzí formou eLearningu, jedná se primárně o vědomostní kurzy, pro zvládnutí a pochopení základní terminologie a diagnostik nadání. Pro kurzy, které navazují na základní a zabývají se už určitou oblastí, jako ne třeba matematika, budou připraveny demonstrace práce s matematickými a analytickými programy. A to jak s těmi, které jsou ke stažení zdarma, tak i těmi rozvinutými a profesionálními, které stojí nemalé peníze, pro které bude snaha získat předváděcí licenci za minimální náklady. Stejně i pro semináře výtvarné výchovy je možné získat různé nástroje pro práci výtvarníků a grafiků. V rámci těchto seminářů zjistíme, zda by byl zájem o animační a editační nástroje používané v médiích a připravit i pro takové zájemce představení nástrojů a praktická cvičení, na kterých by si takové nástroje mohli vyzkoušet.

V závěru jednotlivých seminářů bude k dispozici postupový test, který pomůže jak lektorovi, tak účastníkům k ověření efektivnosti a úspěšnosti semináře. Lektorovi k tomu, aby mohl analyzovat, jestli v některých oblastech výuku podcenil, nebo nedostatečně vysvětlil a účastníkům k tomu, aby si ověřili, že dané problematice rozumí a budou v navazujícím semináři rozumět vykládané látce, neboť se bude opírat o pochopené významy používaných termínů. Test nebude znamenat, že účastník nebude smět v kurzu pokračovat, ale bude doporučeno si znova látku projít a pochopit, k tomu budou připraveny pro základní semináře i eLearningové kurzy, ve kterých bude možné si probíranou látku projít a znova zopakovat. V rámci eLearningových vzdělávacích kurzů budou též ověřovací testy, na koncích jednotlivých kapitol, které studentům umožní projít vzdělávanou látkou s maximálním pochopením. Testy pomocí eLearningových technologií je možné dělat strukturovaně, při kterých je možné testováním projít po různých odpovědních spádech, tj. že pokud odpovím jedním způsobem, mohu projít k další otázce rovnou a pokud jiným, dostanu ještě doplňující otázku, případně mě test vrátí na začátek, nebo doporučí projít nějakou kapitolu z probírané látky.

5.9 VYHODNOCENÍ PROGRAMU

Jako nedílnou součástí rozvojového programu je zpětná vazba jednotlivých účastníků, která bude sloužit jako podklad pro další vyhodnocení toho, zda a jak v rozvojovém programu pokračovat. První běh rozvojového programu bude chápán jako prototyp toho, jak by měl takový program vypadat, ale až na základě sebraných odpovědí od jednotlivých účastníků můžeme odpovědně posoudit, zda byl tento vzdělávací program úspěšný a přinesl účastníkům nějaký prospěch v jejich práci s nadanými dětmi. V rámci každého jednotlivého semináře bude vypracován dotazník, jehož cílem bude pomoci odpovědět na tři otázky. První z nich bude, s jakým záměrem rodiče si konkrétní seminář vybrali a co od něho očekávají. Tuto část dotazníku je možné vykonat již před vlastním seminářem, aby bylo možné odpovědi vyhodnotit nezávisle na tom, jak bude vlastní seminář vypadat a co bude jeho obsahem. Druhou oblastí, na kterou bude dotazník zaměřen, bude, zda posluchačům seminář přinesl očekávané informace a dovednosti a zda jeho absolvování chápu, jako přínos pro svou práci v roli učitele a vychovatele nadaného dítěte. Třetí oblastí, na kterou se dotazník zaměří, bude, co by návštěvníci takového semináře doporučili vylepšit pro případné další konání, nebo jaké další informace či dovednosti by od dalších běhů očekávali. Obdobné vyhodnocení bude uděláno pro celý vzdělávací program. Cíl pro vyhodnocení celého vzdělávacího programu bude rozšířen o čtvrtou oblast, která se bude zabývat možnostmi pokračování takového rozvojového programu.

Dotazníku pro vyhodnocení, jak už jednotlivých seminářů, tak celého programu je nutné věnovat pozornost, neboť zpětná vazba od účastníků seminářů je často to jediné, co má tvůrce vzdělávacího programu k dispozici. Na základě výsledků ze sledování je možné také lépe ocenit lektory, kteří jsou účastníky označeni ze příjemné, znalé problematiky a jejich výsledky jsou i v rámci testování účastníků úspěšné. V následujících seminářích pak mohou primárně pracovat s těmi lektory, kteří mají úspěch a zvednou prestiž jak samotnému programu tak i více přinesou účastníkům, kteří se k rozvojovému programu přihlásí.

5.10 PROPAGACE PROGRAMU

Nedílnou součástí programu je nutné zajištění prostředků, neboť takový program, pokud má být zajištěn na rozumné úrovni, jak už z pohledu vybavení učeben, studijními materiály, pronajatých prostor, zázemí ve kterém si budou moci účastníci odpočinout,

tak ze strany lektorů a vlastního obsahu kurzu, tak připravit takový program bude po stránce financí poměrně náročné. Bude tedy nutné pro takový program najít sponzora a případnou mediální záštitu organizace, která má mezi cílovou skupinou, což jsou rodiče nadaných dětí, určitý kredit. Co se týká organizace, která by takový program zaštitila, tak je možné počítat s Asociací domácího vzdělávání, která se již částečně podílela na distribuci a propagaci dotazníku pro sebrání dat pro analýzu v této diplomové práci. V oblasti financí však bude nutné sehnat sponzora, který zafinancuje přípravu a realizaci prvního pilotního kurzu, je počítáno s určitým finančním podílem studentů, ale pro pilotní fázi očekáváme spíše menší účast a proto by se realizace bez externího partnera jen těžko uskutečnila.

Bude vypracována detailní specifika jednotlivých kurzů, ve kterých budou popsány cíle kurzu, obsah, doporučená literatura, rozsah výuky a předpoklady pro absolvování kurzu. Dále zde bude kalkulace nákladů na kurz včetně nákladů na materiály a lektora. V rámci pilotního běhu je nutné náklady rozšířit o prostředky, které budou nutné pro vývoj takového kurzu, tedy pro jeho iniciační fázi, ve které je tvořena osnova a obsah, který se v následujících bězích již neprojeví, nebo projeví v menším rozsahu, při případných úpravách, které vzniknou na základě zpětné vazby o účastníků školení. Do kalkulace je potřeba zahrnout také náklady na celý běh programu, který zahrnuje náklady na pronájem prostor, vybavení učeben, přípravy občerstvení a dalšího zázemí a to včetně nákladů na pracovníky, kteří se budou starat o hladký průběh celého semináře. Také je nutné myslet na náklady na samotného organizátora, zpracování přihlášek, rozesílání pozvánek a veškeré činnosti spojené s organizací takové akce.

Další nedílnou součástí takového vzdělávacího programu je včasná propagace, která může být cíleně zaměřena konkrétní skupinu rodičů, kteří jsou v registru Asociace domácího vzdělávání, které může Asociace domácího vzdělávání přímo oslovit s nabídkou, další možností, kterou bude možné využít je propagace rozvojového programu přímo na internetových stránkách, které výrazně usnadní sdílení informací, o čem takový program bude a ušetří organizátorovi mnoho práce s korespondencí a odpovídáním na dotazy případných zájemců o tento program. Internetové stránky navíc nabízí možnost okamžité reakce, pokud se nějaký dotaz od potenciálních zájemců opakuje, tak je možné reagovat vysvětlením přímo v nabídce rozvojového programu, které bude vyvěšena na internetových stránkách, na kterých je změna realizována v reálném čase.

5.11 LEKTORSKÝ SBOR A REALIZAČNÍ TÝM

Jako jeden z nepřímých, ale podstatných výsledků rozvojového programu se očekává vznik lektorského sboru, týmu odborníků a lektorů, kteří budou mít jakýsi lektorský kredit, na základě znalostí, odbornosti a zpětné vazby účastníků vzdělávacího programu. Dobrý lektorský sbor je významnou složkou při vytváření programu, u kterého chceme dosáhnout vysokého kreditu u účastníků, ale také u těch, kteří takový program budou posuzovat jako nezávislí pozorovatelé. Bude tedy vytvořen lektorský sbor, a jednotliví lektori budou mít v rámci tohoto sboru soubor vlastností a dovedností, jako je třeba dohodnutá cena za výuku, obor, ve kterém mohou přednášet, dosažená kvalifikace, certifikace, kredit u studentů, úspěšnost výuky, časové možnosti a na základě tohoto seznamu možností, a dalších specifických vlastností, bude možné v případě tvoření jakéhokoli návazného programu oslovit několik lektorů, kteří by přicházeli pro požadovaný typ výuky v úvahu. V rámci lektorského sboru je možné taky vytvořit jakousi komunitu, ve které by docházelo k vzájemnému sdílení zkušeností v určité oblasti tak, aby si každý člen lektorského sboru odnesl nějaké nové poznatky, které by budovali každého člena osobně. Takový druh spolupráce upevní vzájemné vztahy a v důsledku posílí lektorský sbor jako celek, a se silným a kompaktním lektorským sborem je potom výsledek vzdělávacího programu výrazně efektivnější.

Realizační tým je skupina lidí, kteří se starají o vlastní organizaci, propagaci a realizaci rozvojového programu. Toto představuje veliké nasazení, a proto je vhodné mít takový tým stabilní a sehraný, aby nebyla každá akce novým pokusem, ale měla určitá pravidla a lidé znali svoje úlohy a byli v nich spokojeni. Kdyby takový tým neexistoval, bylo by nutné takový tým sestavovat pokaždé, když bude potřeba zorganizovat nový běh rozvojového programu. Postavit takový tým vždy znova, stojí nemalé úsilí a lidé v týmu se musí vždy znova učit svoji úlohu. Také jim nějaký čas trvá, než se se svoji rolí sžijí, aby nebyla pro ně stresující, ale aby v ní byli sebejistí. V realizačním týmu je mnoho možných úloh, od lidí, kteří se starají o komunikaci s účastníky, přes vlastní organizátory a pomocníky, kteří jsou na místě, ale i ty, co se starají o občerstvení a případné sportovní, či jiné aktivity. Pokud mám takový tým stabilní, o mnoho to usnadní přípravu takového programu, protože není nutné vždy od začátku vysvětlovat, jak bude program probíhat, ale je možné rovnou přistoupit k řešení detailů rozvojového programu. Při vlastním průběhu je pak komunikace mezi jednotlivými pracovníky týmu snazší, neboť je podepřená vztahy, které ve stabilním

týmu mohou vzniknout a jsou hlubší, než v týmu, který je jednorázově sestaven pro jednu konkrétní akci.

ZÁVĚR

Cíle práce bylo vytvořit rozvojový program pro rodiče mimořádně nadaných dětí, kteří vzdělávají své děti doma. Nejprve bylo v práci představeno nadání jako takové a ukázány některé modely přístupu k nadání a nadaným. Byly ukázány jednotlivé modely práce s nadanými od individuálního přístupu až po práci s nadanými žáky v rámci škol, složených jen s mimořádně nadaných žáků. Jako speciální případ práce s mimořádně nadanými byl představen způsob vzdělávání dětí v rámci domácího vzdělávání. Hlavní cílovou skupinou rozvojového programu jsou rodiče dětí, a tak jako součást teoretické části bylo představeno celoživotní vzdělávání. Vzdělávací program pro rodiče mimořádně nadaných dětí je vzdělávání v rámci jejich celoživotního vzdělávání. Mezi rodiči, kteří vzdělávají své děti doma v rámci domácího vzdělávání dětí. Byl udělán průzkum formou dotazníku, který měl za cíl zjistit jak je to s nadáním dětí v rámci domácího vzdělávání dětí, jak je to s připraveností rodičů nadaných žáků na vzdělávání mimořádně nadaných dětí, jestli rodiče uvítají rozvojový program, který by jim pomohl v oblasti vědomostí a praktických zkušeností s vedením jejich nadaných dětí a jaké jsou jejich preference z hlediska obsahu, času a formy tohoto programu.

Tento dotazník byl vyhodnocen a jeho výsledky byly názorně zpracovány z mnoha pohledů, jak na rodiče samotní, na jejich vzdělání, tak z hlediska poměru mimořádně nadaných dětí, které jsou vzdělávány formou domácího vzdělávání, vzhledem k dětem, které představují normální vzorek společnosti a děti v domácím vzdělávání vyšly s nadáním jako nadprůměrný vzorek. Vyhodnocení z hlediska vzdělání rodičů dopadlo také velice dobře, a je se sledování patrné, že doma většinou vzdělávají své děti rodiče s vyšším než středoškolským vzděláním.

Pro vzdělávací program byla vybrána cílová skupina rodičů, kteří vzdělávají své děti doma a kteří se vyjádřili jakýmkoli způsobem k formě takového programu. Pro program byly stanoveny tři cíle. Prvním z nich byl obsah, který byl rozdělen do několika kategorií, jako jsou základní vědomosti o nadání jako takovém, pak o práci s nadanými dětmi a pak speciální pro práci s nadaným dítětem v konkrétní oblasti. Druhým cílem bylo vytvoření komunity rodičů nadaných dětí, kde by byl prostor ke vzájemné spolupráci a povzbuzení. Třetím cílem bylo program zabezpečit tak, aby bylo jasné, jak bude probíhat a jak bude podpořen po stránce taktického zázemí a zajištění potřebných lektorů odborných seminářů.

Na závěr programu bude provedeno jeho vyhodnocení a výsledky takového hodnocení budou použity pro upravení programu tak, aby jeho přínos pro jeho účastníky byl s maximálním efektem a aby se účast rodičů na takovém programu promítla v efektivnější práci s jejich nadanými dětmi. Pokud nebude mít program vliv na zlepšení práce rodičů s nadanými dětmi a na výsledky dětí samotných, pak takový program není nutné dělat.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

FOŘTÍK, Václav a Jitka FOŘTÍKOVÁ. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 126 s. ISBN 978-807-3672-973.

PRŮCHA, Jan a Jaroslav VETEŠKA. *Andragogický slovník*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014, 320 s. ISBN 978-802-4747-484.

POSPÍŠIL, Oldřich. *Pedagogika dospělých: andragogika : (studijní text)*. Praha: Univerzita Karlova, 2001, 218 s. ISBN 80-729-0064-1.

JURÁŠKOVÁ, Jana. *Základy pedagogiky nadaných*. 1. vyd. Pezinok: Formát, 2003, 151 s. ISBN 80-890-0511-X.

PORTEŠOVÁ, Šárka. *Problematika perfekcionismu u českých nadaných adolescentů*. 2001, iii, 182, [15] s. příl.

MACHŮ, Eva. *Nadaný žák*. 1. vyd. Brno: Paido, 2010, 124 s. ISBN 978-807-3151-973.

MACHŮ, Eva. *Rozpoznávání a vzdělávání rozumově nadaných dětí v běžné třídě základní školy: příručka pro učitele a studenty učitelství*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 64 s. ISBN 80-210-3979-5.

JURÁŠKOVÁ, Jana a Jana JUŘICOVÁ. *Základy pedagogiky nadaných*. Vyd. 1. Překlad Leona Jelínková. Praha: Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, 2006, 131 s. ISBN 80-868-5619-4.

DOČKAL, Vladimír. *Zaměřeno na talenty, aneb, Nadání má každý*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005, 248 s. ISBN 80-710-6840-3.

CAMPBELL, James R. *Jak rozvíjet nadání vašich dětí*. Vyd. 1. Praha: Portál, c2001, 172 s. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-717-8516-4.

FOŘTÍKOVÁ, Jitka. *Talent a nadání: jejich rozvoj ve volném čase*. Praha: IDM MŠMT, 2004, 60 s. ISBN 80-867-8403-7.

HŘÍBKOVÁ, Lenka. *Nadání a nadaní: pedagogicko-psychologické přístupy, modely, výzkumy a jejich vztah ke školské praxi*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 255 s. Psyché (Grada). ISBN 978-802-4719-986.

MÖNKS, F a Irene H YPENBURG. *Naše dítě je velmi nadané: rukověť pro rodiče a učitele*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2002, 98 s. Výchova a vzdělávání. ISBN 80-247-0445-5.

NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie osobnosti*. 1. vyd. Praha: Academia, 1995, 336 s. ISBN 80-200-0525-0.

KODÝM, Miloslav. *Výběr sportovních talentů: teoretické základy*. Praha: Olympia, 1978, 164 s.

LANDAU, Erika. *Odvaha k nadání*. 1. vyd. Překlad Ivana Vízdalová. Praha: Akropolis, 2007, 162 s. ISBN 978-808-6903-484.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

GEORGE, William C, Sanford J COHN a Julian C STANLEY. *Educating the gifted: acceleration and enrichment : revised and expanded proceedings of the Ninth Annual Hyman Blumberg Symposium on Research in Early Childhood Education*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, c1979, xiii, 242 p. ISBN 08-018-2266-1.

STERNBERG, Robert J. *Definitions and conceptions of giftedness*. Thousand Oaks, Calif.: Corwin Press, c2004, xxvi, 182 p. ISBN 14-129-0427-7.

SHURKIN, Joel N. *Terman's kids: the groundbreaking study of how the gifted grow up*. 1st ed. Boston: Little, Brown, c1992, x, 317 p. ISBN 978-0-316-78890-8.

Seznam použitých internetových zdrojů

PRAUS, Petr. *Intelligence a její měření* [online]. 1. vyd. 2013 [cit. 2014-05-25]. Dostupné z: http://casopis.mensa.cz/veda/intelligence_a_jeji_mereni.html

KUCHYNKA, Aleš. *Asociace domácího vzdělávání*. KUCHYNKA, Aleš. *Asociace domácího vzdělávání* [online]. 30.7.2011. Praha, 30.7.2011 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: www.domaciskola.cz

Seznam ostatních zdrojů

SEZNAM ZKRATEK

ADV

Asociace pro domácí vzdělávání

SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ a TABULEK

Seznam obrázků

Obrázek 1: Renzulliho triadický model.....	14
Obrázek 2: Monksův vícefaktorový model	16
Obrázek 3: Tannenbaumův hvězdicový model nadání	17
Obrázek 4: Sternbergův triarchický model nadání	19
Obrázek 5: Sternbergův pentagonální model nadání.....	21
Obrázek 6: Gaussova křivka.....	36
Obrázek 7: Struktura rozvojového programu	59

Seznam grafů

Graf 1: Je dítě vzděláváno v Domácí škole?.....	34
Graf 2: Jedná se o dítě nadané?	36
Graf 3: Byla nadanost vašeho dítěte diagnostikována?	37
Graf 4: Hodnota u dětí kteří jsou diagnostikováni jako nadaní?.....	38
Graf 5: Jste členem ADV?	40
Graf 6: Má rodič pedagogické vzdělání?:.....	41
Graf 7: Jakou úroveň vzdělání rodiče mají.....	42
Graf 8: Jakou úroveň pedagogického vzdělání rodiče mají.....	43
Graf 9: Jakou úroveň ostatního zaměření vzdělání rodiče mají.....	43
Graf 10: Cítí rodiče podporu od ADV.	44
Graf 11: Cítí rodiče potřebu metodického vedení.....	45
Graf 12: V jaké oblasti cítí rodiče potřebu podpory	46
Graf 13: V jaké oblasti cítí rodiče, že v ní jsou silní.	47
Graf 14: Poměr mezi počtem rodičů silný/slabý v oblastech vzdělávání.	48
Graf 15: Jakou formu vzdělávání by rodiče upřednostnili.....	49

Seznam tabulek

Tabulka 1: Distribuce složek celoživotní edukace	28
Tabulka 2: Je dítě vzděláváno v Domácí škole?	34
Tabulka 3: Jedná se o dítě nadané?.....	36
Tabulka 4: Byla nadanost vašeho dítěte diagnostikována?.....	37

Tabulka 5: Hodnota u dětí kteří jsou diagnostikováni jako nadaní?	38
Tabulka 6: Jste členem ADV?.....	39
Tabulka 7: Má rodič pedagogické vzdělání?	40
Tabulka 8: Jakou úroveň vzdělání rodiče mají	41
Tabulka 9: Jakou úroveň vzdělání rodiče mají. Porovnání pedagogického vzdělání s ostatním zaměřením vzdělání.	42
Tabulka 10: Cítí rodiče podporu od ADV.	44
Tabulka 11: Cítí rodiče potřebu metodického vedení.	45
Tabulka 12: V jaké oblasti cítí rodiče potřebu podpory.....	46
Tabulka 13: V jaké oblasti cítí rodiče, že v ní jsou silní.	47
Tabulka 14: Poměr mezi počtem rodičů silný/slabý v oblastech vzdělávání....	48
Tabulka 15: Jakou formu vzdělávání by rodiče upřednostnili.	49

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - Dotazník	I
----------------------------	---

PŘÍLOHY

Příloha A – Dotazník

Průzkum rodičů dětí vzdělávaných v rámci domácího vzdělávání

Vážení rodiče,

Moc vás prosím o vyplnění dotazníku k mé diplomové práci.

Tento dotazník poslouží jako podkladový materiál diplomové práce Aleše Kuchynky, na téma "Rozvojový program pro rodiče v oblasti práce s mimořádně nadanými dětmi v rámci domácího vzdělávání dětí".

V případě, že máte více dětí, vyplňte pro každé dítě dotazník zvlášť.

Děkuji moc za pomoc.

Aleš Kuchynka

*Povinné pole

Vzděláváte své dítě doma? *

Vyberte jednu z možností

- Ano
- Ne

Jste členem Asociace domácího vzdělávání? *

Vyberte jednu z možností.

- Ano
- Ne

Vaše nejvyšší dosažené vzdělání, v jakémkoli oboru. *

Vyberte jednu z možností

- Základní
- Střední odborné
- Střední odborné s maturitou
- Gymnázium
- Bakalářské
- Magisterské
- Doktorandské

Máte pedagogické vzdělání? *

Vyberte jednu z možností

- Ano
- Ne

Myslíte, že je vaše dítě nadprůměrně nadané? *

Vyberte jednu z možností.

- Ano
- Ne

Věk vašeho dítěte

Prosím o vyplnění věku posuzovaného dítěte

Proč si myslíte, že máte nadprůměrně nadané dítě.

Napište stručnou odpověď.

Byla nadprůměrná nadanost vašeho dítěte diagnostikována (např. v pedagogicko psychologické poradně)

Vyberte jednu z možností.

- Ano
- Ne

Znáte pojem IQ (Intelligenční kvocient)? *

Vyberte jednu z možností

- Ano
- Ne

Máte IQ u svého dítěte změřené? *

Vyberte jednu z možností

- Ano
- Ne

Jaké je IQ vašeho dítěte, pokud je máte změřené

Prosím o vyplnění tabulky, pokud máte změřeno u více dětí, oddělte hodnoty čárkou.

- pod 80
- 80 - 100
- 101 - 120
- 121 - 145

146 - 155

Nad 155

Cítíte zázemí v oblasti péče od Asociace domácího vzdělávání o mé nadané dítě? *

Vyberte jednu z možností. Spíše ano - je ano, ale je prostor ke zlepšení, Spíše ne - je ne s tím, že nějakou dílčí podporu cítím.

Ano

Spíše ano

Spíše ne

Ne

Cítíte potřebu metodické pomoci odborníka při vedení vzdělávání svého nadprůměrně nadaného dítěte?

Vyberte jednu z možností

Ano

Ne

Ve které oblasti cítíte potřebu pro osobní vzdělávání v souvislosti s vedením svého dítěte.

Vyberte z možností, je možné vybrat více možností.

Psychologie

Pedagogika

Matematika

Fyzika

Přírodní vědy

Výtvarná výchova

Tělesná výchova

Ve které oblasti se cítíte nejsilnější v oblasti osobního vzdělání v souvislosti s vedením svého dítěte

Vyberte z možností, je možné vybrat více možností.

Psychologie

Pedagogika

Matematika

Fyzika

Přírodní vědy

Výtvarná výchova

- Tělesná výchova

Jakou formu vlastního vzdělávání byste upřednostnil(a). *

Vyberte z možností, je možné vybrat více možností.

- Klasické prezenční vzdělávání, docházet denně do školy
- Kombinované vzdělávání, pravidelně docházet do školy, např. jeden víkend za dva měsíce
- Víkendové tematické semináře
- Distanční vzdělávání, to jest vzdělávání doma pomocí dodaných materiálů
- Nepotřebuji se takto vzdělávat, veškeré podklady si obstarám sám

Pokud chcete něco doplnit, tak zde je prostor pro váš názor.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Bc. Aleš Kuchynka

Obor: Andragogika

Forma studia: kombinované

Název práce: Rozvojový program pro rodiče v oblasti práce s mimořádně nadanými dětmi v rámci domácího vzdělávání dětí

Rok: 2014

Počet stran textu bez příloh: 60

Celkový počet stran příloh: 5

Počet titulů českých použitých zdrojů: 16

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 3

Počet internetových zdrojů: 2

Počet ostatních zdrojů:

Vedoucí práce: PhDr. Eduard Enter, CSc.